

לישנא קלילא

סיכום בקצרה לתלמוד ירושלמי עם ביאור הגרח"ק זצוקללה"ה

עירובין יז. - מו: | ע"פ סדר ש"ס ירושלמי עוז והדר | גליון 31

פ"ה ה"ג

יז עד כמה מותר להרחיק פסי ביראות שנותנים סביב הבאר לעשות מקום זה לרה"י, לר' יהודה מותר עד בית סאתיים ואף הבאר מהמנין, [כדאמר רשב"א דבאר שיש בה מידת ב"ס, מותר להרחיק רק מלא ראשה ורובה של פרה ואף דהוי יותר מב"ס, מ"מ אדם נותן עיניו בבזיון, ואינו למד היתר למקום אחר], אבל אמרו לר"י דה"מ דבעי ב"ס בגינה וקרפף, אבל בדיר של בהמות בשדות וסחר של בהמות בעיר, או מוקצה רחבה שאחורי הבתים, או חצר שלפני הבתים מותר אפי' ומשה ועשרה כורים וה"נ פסי ביראות דהוי לצורך שתיית אדם.

פ"ה ה"ד

דרך הרבים העוברת בפסי ביראות, לר' יהודה לא מהני פסי ביראות בכה"ג דאחו רבים ומבטלי מחציתה, ולרבנן מהני, והא דס"ל לר' יהודה דמטלטלין תחת גשרים המפולשין מטעם פי תקרה, ולכאז' אף דבעי בה רבים, [אבל לרבנן לא תק' כיון דפליגי בעיקר דינא דפי תקרה דל"א אלא כשיש ג' דפנות], ואמר ר' אחא דלא קשיא, ופ"י ר' ירמיה דלא תק' כיון דר' יהודה התייר גשרים רק במפולשין לבקעה, אבל הק' ר' לעזר מדאמר ר' יהודה דמתייר מבוי מפולש לרה"י ע"י לחי או קורה בב' הצדדים, [ולחכמים בעי בצד אחד דוקא צוה"פ], אלא שאני מבוי דהתייר עד י' אמות כמבאר לעיל פ"ה ה"א, ואילו פסי ביראות לר' יהודה מותרים עד יג' אמות ועוד כמבאר לעיל ה"א, אבל ר' הושעיה שמע דלר' יהודה אף מבוי פירצתו ביג' אמה ועוד והדיו קו' לדוכתא, אבל י"ל דשאני פסי ביראות דפרוץ מרובה על העומד, משא"כ מבוי דעומד של ב' המחיצות מרובה על הפרוץ.

סביב איזה באר ובור עושין פסי ביראות, לר"ע עושין לבאר היחיד והרבים ולבור הרבים, אבל לבור היחיד בעי מחציה, דשאני בור היחיד דעשוין מימיו לכלות אבל בור הרבים כיון דתליא בריבים לא יכלה, [והיינו בעי"ש, בדשבת ל"ח א"ח יכלה כיון דהותר מער"ש הותר], [אבל א"ל מצד דבור הרבים יש לו קול ומותרים הפסין מצד המים, דהלא אף באר היחיד שרין], ולר' יהודה בן בבא עושין פסין רק לבאר הרבים דס"ל דבעי תרתי שיהיה באר ובור עומדים מימיו לכלות, אבל לבאר היחיד ובור היחיד והרבים עושין מחציה גמורה של בתלים, ואף דמחציה של שתי לא התייר אלא לשיירא כדלעיל ספ"ק ולרבנן דהתיירי ביחיד לא התיירי אלא עד ב"ס, "י"ל דלר"י בן בבא בבורות אלא בנמא דמהני אפי' מחציה של ערב, אבל לר"ע בבור היחיד בעי מחציה גמורה. **הלכה כר"י בן בבא** מדאמרו עושין פסין לביראות, ואי כר"ע נימא לבורות, [אבל אי"ל דביראות משמע גם באר היחיד, דא"כ אינו כריב"ב, וכו"ת דמתני' כר"ע א"ל בן כיון דנימא דביראות היינו גם בורות, והלא ס"ל דיחיד לא, וע"כ דביראות ה"י רק של רבים].

פ"ה ה"ה

גדר קרפף, גינה וקרפף שהם ע' אמה ושייריים על ע' אמה ושייריים מקופיים גדר מטלטלין בתוכה לכל שאניו בית דירה אין מטלטלין בהם ודינן ככרמליים, מלבד אם הוקפיה שלהם כג"ל ואמר ר' יהודה בן בבא דה"מ איש יש בה שומריה וא"י בית דירה שיהא תשמיש דירה כגון סוכת שומרים, דאם נבנה ואח"כ הוקף, מטלטלין אפי' יותר מב"ס, אבל הכא איירי שהוקף ואח"כ נבנה, ואי ליכא בית שומריה מטלטלין רק עד י' אמות, וכן מהנה לטלטול אם תהא סמוכה לעיר ובה"י תתבאר דעת ר"י ור"ע דסגי בפחות מכך.

שיעור ע' אמה ושייריים על ע' אמה ושייריים, פי' ר' יונתן דילפי' ממשכן שהיה נ' אמה על ק' אמה דהיינו ה' אלפים אמות מרובעות, וע' על ע' אמה היינו ה' אלפים חסר מאה, ותני דשייריים הם ב' שליש אמה, ונמצא לרצועה של רפ' ברוחב שליש אמה דע' וע' שליש אמה לרוחב וע' וע' ושליש אמה לאורך הם **עוד צג' אמה ושליש,**

ובתוספת ב' שליש אמה על ב' שליש אמה לפינות נמצא עוד ד' תשיעיות, וכדתני דלא יכלו חכמים לעמוד עליו דנשאר חסר יט' שלשים חסר תשיעית, דהיינו ו' אמה וב' תשיעיות.

יח קרפף שיש בו סאתיים דדינו יותר מב"ס אין מטלטלין בו אלא עד ד' אמות, **קרפף סאה וחברו סאה חסר ד' אמות**, י"א דמטלטלין בשניהם דמשלימים זה את זה, **י"א דאין מטלטלין** דאם נתייר יבואו לטלטל מבית סאה לבית סאה, ולכו"ע **בשלשה של בית סאה** והאמצעי חסר ד' אמות ונפרצו זה לזה דמטלטלין בשנים מהם דכיון שאין מטלטל בשלשתן גלי דעתיה דמטלטל משום דאין בית סאתיים.

הזורק למקום הראוי, קרפף משיעור כוריים עד בית סאתיים דהותר לשיירה, כמבואר לעיל פ"א, **הזורק לתוכו, לר' אבהו חיוב**, ולר"ש ב"ר יצחק אסור לזרוק לשם אבל ליכא חיוב, דשמן אף מד"ת נמי כרמלית הוא, וליכא חיוב, ורואה דכי נימא דהזורק למבוי שורתו למעלה מכ' אמה יתחייב הואיל וכשר לר' יהודה, וכן וכי נימא דהזורק למבוי הרחוב מ' אמות יתחייב הואיל ורואי לר' יהודה מרוחב יג' אמה ועוד ומשמע דס"ל לירי דג' מחיצות הוי כרמלית דא"ו וכד"ל הרמב"ם, ולפי"ז דל"ק מ"ט הביא מקורה למעלה מכ' אמה, ולא בפחות מכ' אמה דהוי כרמלית.

חצר הפתוחה לקרפף, מטלטלין מהחצר לקרפף וכו"ש ירש כל הגנות דחצירות וקרפיפות רשות אחת הן, אבל לא מהקרפף לחצר דאם יש בהם יחד יתר על בית סאתיים נראה כמטלטל בקרפף ב"ס. **ילה"ס** האם מותר לטלטל מקרפף לקרפף דרך חצר דהלא מקרפף לקרפף אסור לר"י לעיל, וכשיש ב"ס ביניהן לכ"ע אסור.

פ"ה ה"ו

עוד שי' בגדר קרפף, לר' יהודה יש בה בור שיח ומערה אפי' אין בה בית שומירה חשיב קרפף, והא דאמר ר' יהודה דקרפף שנטלין ממנו עצים כיו"ט חשיב רק כשהוא סמוך לעיר, שאני הכא דחשיב בית דירה, אבל כיו"ט לא שכיני סמוך לעיר לא סמך דעתיה אעצים דשם, **לר"ע** אפי' אין בה אחת מכל אלו מטלטלין בתוכה אם יש בה שיעור קרפף.

פ"ה ה"ז

קרפף שאינו מרובע, לר"א לא חשיב קרפף אם אורכה יותר על רוחבה אא"כ הוקף לדירה, **ולר' יוסי** אפי' אורכה כשנים ברוחבה מטלטלין בתוכה.

הא דילפי' ר' יונתן לשיעור קרפף ממשכן שלא היה מרובע אתייר כר"י ודלא כר"א, וכע"ז נח' גבי הרחקת בית רובע כבלאים ר"י יותנן בעי מרובע, ולר' יוסי אפי' אורכה כשנים ברוחבה.

פ"ה ה"ח

יט' ר' אילעאי שמע מר"א ולא מצא לו חבר ששמע ג"כ מר"א, **דשיעור קרפף אפי' כבית כור**, והיינו דודאי אין לטלטל יותר מב"ס, אלא במתקלקט סאתיים סאתיים כור פי' לטלטל ב"ס אף דההיקף יותר מב"ס, א"נ הפי' חל המתקלט, שבאלכסונו בית כור, ובמישור ב"ס.

עוד שמע ר' אילעאי ולא מצא לו חבר, דאנשי חצר ששכח אחד מהם ולא עיירב, לר"א ביתו אסור מלהכניס ומלהוציא, אבל להם מותר, **ולרבנן** אף חלון אסור להכניס ולהוציא מביתו ורק מחצרו מותר להן, **כיון דאדם** ששכח מבטל חצירו ולא ביתו, אבל לר"א כשם שמבטל רשות חצירו כך מבטל רשות ביתו, והא דאסור **לו להוציא** אף דביטל

רשותו, י"א משום קנס על ששכח לערב, אבל הק' וכי יש קנס על שוגג בדרבנן.

י"ה"ס בביתל רשות ביתו האם רבנן מודים דמותריס בני החצר, דלימאן כיון דמפרש מהני ביטול, או"י דלא עביד איניש דמסלק נפשיה לגמרי מביתו ובטלה דעתיה אצל כל אדם, וכן י"ה"ס בביתל רשות חצירו האם ר"א מודה דאסורים להכניס ולהוציא, כיון דמפרש דלא ביטל ביתו, או"י דאין דירת בית חשובה מאחר שביטל החצר, ולכן אין דירת הבית אוסרת.

עוד שמע ר' אילעאי כנ"ל, שיוצאין בפסח בערקבנין מיון מור.

בכל מערבין

פ"ה ה"ח

בכל מערבין עירובי תחומין, ומשתתפין שיתופי מבואות, חוץ ממים ומלח, **י"א דמתני' כר"א**, אבל לר' הושעיה אין מערבין ומשתתפין אלא בפת, **ולר"א דמתני' אף כר"י**, ור"י פליג רק בעירובי חצירות אבל מתני' דאיירי בשיתוף ובתחומין מודה ר"י.

מתני' דבכל מערבין מלבד מים ומלח, כר"מ דהנה **לת"ק מערבין** בכל דבר שהוא נאכל חי אבל אין מערבין דבבר שנאכל עם הפת ואינו נאכל כמות שהוא, כלוף וקולקס, **ולר"מ** אף בזה מערבין, **מלבד השום והבצלים** דלאו בני אכילה אלא תבלין, א"נ משום דחוי בעיניהו אבל רק ע"י תיקון, ומעשה בר"מ ששבת בארדוקסם ובא אחד ע"י שעיריב בבצלים והושיבו ר"מ בד' אמות שלו כדיון היוצא חוץ לתחום.

כ חילוק בין מעשר שני לעירוב, הובא לעיל בכל מערבין ומשתתפין מלבד מים ומלח ובלבד דבר שהוא נאכל חי כמות שהוא, והיינו בין לר"ע ובין לר' ישמעאל דלהלן גבי מע"ש, וגבי מע"ש תנן **הכל נלקח מכסף מעשר שני** מלבד מים ומלח ואף דבר שאינו נאכל כמות שהוא דגבי מע"ש בעי מדיד דאכול וחייב במעשר, וה"מ לר"ע אבל לר' ישמעאל ליכא הך כללא, דכ' **ונתת הכסף בכל אשר תאווה ונפשך**, כלל' **בבקר ובצאן** ביין ובשכר' פרט, **ובכל אשר תשאוך נפשך** כלל, ודרשי' **לר' ישמעאל** כעין הפרט דבר שהוא וולד ולדות הארץ שגדל מהארץ וצאן וכלל גם כיוון מהארץ, **ולר"ע** כעין הפרט דבר שהוא פרי וולד פרי"י וכפירות וצאן ובקר הגולדים מאמן, ומכשירי פרי שמתקנים פירות לאכילה ע"י שנו"ט, **ונ"מ** בדגים וחובגים כמהין ופטירות דלר"ע נקחין מכסף מע"ש דדגים וחובגים הוו ולד פרי ומכשירי פרי, וכמהין ופטירות אע"ג דאינם ולד פרי מ"מ דמי בשני צדדים שהם פרי ומכשירי פרי [ונתוס' עירובין כז: מבואר דאף הם פרי מפרי ועי' שו"ע שפה ר' ובביאור הגר"א שם], ומלבד מים ומלח דאין לוקחין, אבל לר' ישמעאל אין לוקחים מכסף מע"ש דגים לפי שאין גידולו מהארץ, ומתני' דמשמע אף דגים וחובגים אתיא כר"ע ולא כר"י.

טעם דלא מהנו מים ומלח, לפי שאין הגוף ניזון מהם, **וי"א** לפי שהם מין קללה מים במבול וכ' במלא 'אפריית ומלח ופרה כל ארצה, והנה בפשטות משמע דקאי על מע"ש ודכ' ביה 'ברכה' אבל לפי"ז אתיא דלא כר"י ודלא כר"ע, וכן דהראשונים העתיקו טעמים אלו על עירוב.

מי מלח, אמר ר"א דנלקחין מכסף מעשר שני אף דמים ומלח אין לוקחין, אבל כיון דעתה ראיין לטבל את הפת הוי אוכל, דס"ל דמים ומלח אינם נלקחים משום דאינם אוכל, ובשם ר' מיישא ה"מ אם עיריב בהם שקמן, אבל הק' דכיון דה"ה לענין עירוב א"כ לא יערב אלא לפי שיעור השמן שבו, דתנן בפאה גבי חל דאין פוחתין לעניים בגוון ביין לת"ק אין פוחתין מחצי לוג, ולר"ע רביעית, ואמר ר"א וכן לעירוב, ובשמן אמרו

שאר"י כמעשר עני ששעור שם רביעית ולרע שמית אלא מערבין מזון ב' סעודות, וכן מחומץ מזון שתי סעודות ובשם ר"ש ב"ר יצחק פ' דהיינו לטבל ירק הנאכל מזון ב' סעודות ולא שכל הסעודה מירק.

מערבים באפונים **חיי** וקמ"ל לר"מ דאין מערבין בדבר הגרין תיקוק, ולא אמר' דאין מערבים בהם הואיל ומסריחים את הפה כשהם נאכלים חיים.

דג מליח ובשר מליח מערבין בהם הדרוך אוכלים כן.

בשר חי מערבין בו הדבנבלין אוכלין אותו כשהוא חי מפני שחתי יפה בלשון סני נהור, והלוי שדעתם מקולקלת אינם קצים לאכול בשר חי, ומ"מ מערבין כמו דמערבין לישראל בתרומה, וכן מערבין **בבלבוא** מין דג, הואיל והכותים אוכלים מהם חיים, וכן מערבין **כפפועין** דגדגניות וחלגולגות הדוניי קקילין תוקקוקי ופרפחיניה ופי' בבבלי דאף קשו קשין לחשוכי בנים, מ"מ חזו למרובי בנים.

הנודר מהמזון מותר במים ומלח.

הנודר מהמבושל לתנא דמתנ' מותר בשלוק וצלו, ואילה"ק מדתנן היה מבושל את השלמים או שולקן יבי קרבן נזיר צריך להיות מבושל, וכן מדכ' יויבשלו את הפסח באש' דחיי' דצלי גם נקרא מבושל, ודואי דהיה תכלכה שעשו כן דכ' בספרי דקרא 'כמשפט', מ"מ אילה"ק כן כיון דהלך בנדרים אחר לשון בנ"א, אבל **לר' יאשיה** אסור בשלוק וצלו דאזלי אחר לשון תורה, אמנם ר' יאשיה אמר דוקא לחומרא ולכן ל"א נ"מ באומר **קונם יין שאני טועם בה**, ונימא דלתנא דמתנ' אסור ביו"ט האחרון דלשון כ"א קרי ליי"ט האחרון כה, ולר' יאשיה מותר דלשון תורה קרי ליי"ט אחרון עצרת.

ר' יוחנן אמר שלא טעם מזון, ואכל **חליטין** פירות גיטסור, לפי דבלשון בנ"א לא נקראין מזון, דאין פירות סוערים את הלב, והא דתנן הנהודר ממזון מותר רק במים ומלח ומשמע דבפירות אסור, ל"ל דס"ל דמתנ' דהנהודר מהמזון כר' יאשיה דאזלי אחר לשון תורה, וכדכ' ר' יעשה' אנתנות נשואות בר' ולחם ומזון' ודרש' דכל הדברים קרייין מזון ואף מה דלא סעידי.

כא האם בעי עירוב הראוי לו, **מערבין לגזיר** ביין דחוי לאחרים, ולת"מ מערבין לישראל בתרומה דחויא לכהן, ולסומכוס רק בחולין אבל מערבין לגזיר ביין, דיכול להשאל על הניתוח כמבואר בבבלי, ואף דגם על תרומה אפשר להשאל מ"מ כיון דנשאל היה לטבל ואזלי להפריש אף במקום אחר בביהש"מ משום שבות, וס"ל לסומכוס כ"ת כ"ק בדעת ב"ש דאין מערבין לגזיר ביין ולישראל בתרומה דבעי מידי דחוי ליה [א.ה. ולמבואר לעיל דסומכוס היתיר בין לגזיר, ל"ל דב"ש דס"ל דאין מערבין כן לגזיר בין כ"ש בגזיר. וקאין שאילתא לגזירות, אבל בעיקר הכשרא ס"ל לסומכוס כב"ש], ולחנניה בדעת ב"ש אין מערבין אא"כ כלי תשמישו שם.

נדר מהככר מערבין בו, דראוי לאחרים, הקדיש **ככר** אין מערבין בו דאינו ראוי לאחרים, ור' אחא הק' הלא גם הקדש ראוי ע"י שאילה.

ע"ז שעשאה לחי למבוי מתרת את המבוי ואף דאסורה בהנאה, ול"א דאינו ראוי לאחרים כיון דמ"מ נסתם המבוי.

מערבין לכהן בבית הפרס ואף דבעי שיוכל לאכול שם י"ל כיון דבית הפרס קטן דרבנן יכול להכנס לשם ע"י ניפוח.
לר' יהודה **מערבין לכהן אף בין הקברות** פ' בבית הקברות מפני שהוא יכול ליכנס בשידה תיבה ומגדל ולעשות לו חור פחות מטפח ולתחוב בכוש ובקיסם ולאכול ואף דשבות היא מ"מ שרי בביהש"מ.

פ"ב ה"ב

עוד אופנים דמהני עירוב הראוי לאחרים, מערבין **בדמאי** דחוי לעניים, וילה"ס האם ב"ש דס"ל דבעי עירוב מידי דחוי פליגי בדמאי והוי כדנתני גבי אחרון דמאי, ב"ש פוסלין דל"ה לכס, וב"ב מכשירין, א"ר' דשאני עירוב דרבנן, דמודים בו.

לא יטול אתרוג מע"ש בירושלים שמפסידי ע"י משמוש היד, ואם נטל יצא.

מערבין **כמעשר ראשון** שניטלה **תרומ'** שלו, אבל אין מערבין כמעשר"י שלא ניטלה תרומתו.

מערבין **כמע"ש** והקדש שנפדו, אבל אין מערבין כמע"ש והקדש שא לא נפדו, והיינו לב"ה דמערבין במידי

דחוי לאחרים, ומע"ש שלא נפדה דאין מערבין היינו חוץ לירושלים, ולב"ש אין מערבין כמע"ש בירושלים לאחרים כיון דא"א למכור מע"ש וכן אינו ניתן במתנה ואפי' אי ניתן היינו לאכולו אבל א"א להקנותו, והלחן פ"ח נח' אי צריך להקנות עירוב, עוד אמרו דה"מ דבני ירושלים מערבין כמע"ש בעירובי חצירות אבל לא בעירובי תחומין כיון דאניי יכול לאכול חוץ לירושלים, אבל נותנים עירובי תחומין בירושלים כיון דיכול לעלות ולאכול שם.

הכהנים מערבין בחלה ובתרומה לכר"י, אבל לישראל ס"ל לסומכוס דאין מערבין כיון דבעי מידי דחוי.

אין מערבין **בטבל** אף דיכול לתקן מ"מ עתה הוא טבל, א"נ ס"ל דברו שהוא משום שבות גזרו עליו בין השמשות, כדתיי בבמה מדליקין דאין מעשירין את הרהאי, [וטבל שיש עליו תנאי מותר לטלטלו בשבת, וכשבא לאכול נותן עיניו בצד זה וחושב על אותו מקצת למעשר, ואוכל את השאר].

הטעם דמערבין עירובי חצירות אף דכבר נשתתפו במבוי, ו"ל משום 'דרכיה דרכי נועם' וגו' דמעשה באשה אחת שהיתה שונאת לחברתה ושלחה בנה ליתן עירובו, ולקחה האם את בנה של חברתה וחבתה ונשקתו וחזר הבן וסיפר לאמו ואמרה האם כ"כ אזהבת לי ולא ידעתי, ומתוך כך עשו שלום.

כב עירוב ע"י חש"ו או ע"י שאינו מודה בעירוב, השולח עירוב ביד חש"ו לא הוי עירוב דבעי להקנות שביניה והני לאו בני דעת ניהו ואמר שמואל דקטן בן ט' או י' עירובו עירוב כיון דהדיע' לענות הפטוסות שמקחן מקה וממכרן מכר, וה"מ דלא מהני קטן בעירובי תחומין, אבל בעירובי חצירות אפי' קטן מהני דא"צ להקנות אלא משום דירה דדעת אדם על פיתו, [ונתקין דתני לקמן דרשופתיי בין וישמן א"צ לערב, דממילא מערב שותיתיהו], האם כשמעל דעירובי תחומין משום קנין משא"כ עירובי חצירות, וכן נראה בבבלי, אלא לקמן ריש פ"ח מבואר לדעת שמואל איפאכ' [ולבבלי ניהא דשמואל פליג וס"ל דקטן ל"מ בעתא], ושמאי י"ל דבע"מ האם קטן משום דרבנן הימננה, ושאיכ"כ ע"ת דאסמכוהו אקרא, אבל לפי"א אף קטן בן ט' או לא מהני, וצ"ע.

השולח עירובו ביד חש"ו או י' שאינו מודה בעירוב ככותי, אינו עירוב דאינו נאמן ושהניחו שם, ואם אמר לאחד העומד במקום שרוצה לערב שיקבל מהם הוי עירוב שהוא מניח העירוב, וה"מ שעומד מרחוק ורואה שנותנים העירוב לידו דאל"ה אין נאמנים שנתנו.

האם ומתי חוקה שליח עבדי שליחותו, האומר לחברו **הוי אני מעשר את פירותיך אי"צ לעמוד** עמו לראות שמעשר דחוקה שיעשר ופירותיו מתוקנים, ומשמע דחוקה שליח עבדי שליחותו, והא דבמתני' צריך לעמוד עמו ולכא' משום דל"א חוקה שליח עבדי שליחותו, י"ל דשאני שליח למעשר דארי' בשליח גזלו, משא"כ מתני' דאריי בקטן [א.ה. ולכאז צ"ל דמי שאינו מודה בעירוב דינו כקטן לענין זה], **א"ל מתני'** אפי' בגדול מ"מ שאני מעשר דהשליח אומר מעצמו הרי אני וכו' ובהא אמרי' חוקה שליח עבדי שליחותו ולפי"ז אם אומר הרי אני מערב על ידך אי"צ לעמוד, ואם אומר בעה"ב עשר לי פירותי צריך לעמוד עליו.

פ"ב ה"ג

עירוב שנתנו באילן למעלה מיי"ט ושובת תחת האילן אינו עירוב, ואם נתנו למטה מיי"ט הוי עירוב ואסור לטלטלו, ואם הניחו **למטה מב"ט** הוי עירוב ואף מותר לטלטלו דלא חשיב שמשמם שאילן אלא בקרקע, והא דלמטה מיי"ט הוי עירוב אע"פ שאסור לטלטלו, ל"ל משום דלטטלו זה הוא שבות וכל שאסרו בשבת משום שבות לא גזרו בביהש"מ ויכול ליטלו בביהש"מ, אבל למעלה מיי"ט אינו עירוב כיון דאריי ברחב ד"ט דהוי רשות כפכ"ע ואיכא איסור דאז' של הוצאה מרשות לרשות, ולפי"ז ה"מ דאינו עירוב אם רה"ר מקפת אותו מלכ צד אבל אם מצד אחד יש כרמלית יכול לטלטל דרך שם בביהש"מ.

נתן עירוב בכלכלה ונתנה באילן אפי' למעלה מיי"ט הוי עירוב ואסור לטלטלו, ולמטה מיי"ט מותר לטלטלו, והטעם דלמעלה מיי"ט אסור לטלטלו והוי עירוב, כיון דמטיי שאין ע"י שאל ע"י הכלכלה ולכן יכול להפנות את הכלכלה ולבטל הרה"י שבה וליכא הרה"י, **ישא דהנתות על ספסל ברה"ר גבוי י"ט ורחב ד"ט הוי** עירוב כיון דיכול להופכו.

נתן בסוכה ב' דפנות בידי אדם וא' באילן או שתיים באילן ואחת בידי אדם כשרה הוי עולין ביו"ט פ' אין גבסנים לסוכה שמא יעלה ויתלוש, ומבואר דאין משתמשים בצידי אילן בשבת, ואילה"ק מ"ט למטה מיי"ט עירובו עירוב ומותר לטלטלו, כיון **ד"ש שתי'** דבסוכה אילן, **למעלה** שהניח את הסכך על האילן וחשיב משתמש באילן עצמו, אבל בכלכלה איירי מן ה"א וכגון שחלה את הכלכלה ע"י יתד, [אבל דופן האילן עצמו אינו נחשב צידי אילן], לפי"ז יש ללמוד זה מזה דברייתא דעירובין מלמדת דאם נתן עירוב ע"ג האילן אסור לטלטלו דהוי משתמש ע"ג האילן, וממתני' דעירובין דאם תחב יתדות באילן וסיכך ע"ג כשרה ועולין לה ביו"ט, **ור' יוסה** תי' דאין להשתמש אפי' בצידי אילן ולהיסמך על גופו של אילן חשיב מן הגז, והברייתא דעירובין אתיא כרשב"א דהתיר להשתמש בצידי בהמה בשבת וה"נ בצידי אילן.

כל עירוב שנתנו בבור אפי' כ' אמה מהני, והיינו כששבות בתוך הבור, ולא על שפת הבור לא דלא גרע מנבזה למעלה מיי"ט דאינו עירוב, דהוה רי"י.

עירוב שנתנו בראש הקנה או בראש הקונטס מקל ארוך, בזמן שהוא תלוש אפי' מאה אמה מהני, והא דמשמע דאם היה מחובר לא מהני היינו כשיש טבלה בראשו, [דאל"ה נמצא דפליגא אדשמואל דאוקי כרבי דכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו ביהש"מ ולכן רישא דלמעלה מיי"ט איירי כשכרתו דר"ט].

עירוב שנתנו במגדל אבן ונעל בפניו ואבד המפתח, **לת"ק הוי עירוב**, ולר"א אין ידוע שהמפתח במקומו אינו עירוב דכיון דלא מצ' למשקל עירובו, לא הוי עירוב, ותניא לר"א, דאם נמצא המפתח בשדה דלא יכול להביא המפתח אינו עירוב, אבל אם אבד בעיר הוי עירוב כיון דיכול להניח דרך חצירות וקרפופות כר"ש.

טעמא דתת"ק דמנהי עירובו אף באבד המפתח א"י"ל דאתיא כר"מ דהתיר לפחות בית המלא פייתו, כיון דה"מ ביו"ט משום אוכל נפש, אבל בשבת אסור, אלא י"ל דת"ק ס"ל כראב"י דקושרין לפני בהמה ולא תצא כיון דעשוי לקשור ולהתיר, וה"נ יכול לטלטל המנועול, ואף דמבואר בפרק אלו קשרים דאין לחנות ולא תחת המדרבנן, י"ל דהלא אוקי מתני' כרבי דכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו בביהש"מ, [ויכול לחנות בביהש"מ], א"י י"ל דאריי מבענעל קשור בחבל, וכאשכד המפתח יכול להתיר הקשר.

עירוב במגדל עץ הוי עירוב כיון דאין סתירה ובנין בכלים, ושרי משום מקלקל, והנהיג כשבור החזית אבל מנמה גרוגרות.

פ"ב ה"ד

תבטל העירוב **מבעוד יום** אינו עירוב וכגון עירוב שנתגלגל חוץ לתחום, נפל עליו גל וצריך מרא וחצינא להוציאו דהוי מלאכה ולא שבות, וא' נושףך או תרומה שנטמאת ולא יני לכהן, ואם נתבטל **משחשיכה** הרי"ז עירוב כיון דקנה עירוב בביהש"מ.
ספק מתי נתבטל העירוב, **לר"מ** ור' יהודה הרי"ז חמר גמל כאדם המנהיג חמור וגמל זה מושך לכאן וזה מושך לכאן, פ"י כיון דמספיק ליה היכן קנה עירוב ליה ליה עירוב מביתו ומשום שהניח שם העירוב, [ונ"ע בהמשך], **ולר' יוסי ור"ש** מותר דמספק אזלי לקולא, ואמר ר' יוסי דהדיא אבטולס בשם ה' זקנים דספק עירוב כשר.

ספק תרומה טמאה ספק תרומה הנ"ל דלר"מ ור"י דחמר גמל היינו **בספק מתי נטמאת התרומה** דאיכא חזקה דמעיקרא נטמאתא משחשיכא, ומאידין איכא חזקה דהשתא טמאה טמאה מקודם, **לר"מ** אזלי' גם אחר ההשתא ואינו מותר עד שיועד לך במה הותר, **ולר' יוסי** אזלי' אחר חזקה דמעיקרא ואינו אסור עד שיועד לך במה נאסר, אבל **תרומה** שהיא ספק **טהורה** שולל בה ספק ועתה נמי בספק, וליכא חזקה דהשתא הוי עירוב.

כד גדר חמר גמל, הנה פשיטא דהפסיד אלפיים אמה שמביתו ומעירובו, אבל בין עירובו לביתו, **י"א** דנותנין לו, **וי"א** דאין נותנים לו, ואמר ר' שמי דה"מ דנח' אליבא דר"מ, אבל לר' יהודה לכי"ע נותנין לו פ"י דהנה תנן להלן מי שיצא לדרך לערב לו ולבני עירו, והחזיריו חזירו קודם שהגיע לתחום, לר' יהודה כיון דהחזיקו בדרך לקנות עירוב קנה, אבל גבי העיר לא קנו שביתה, וקרי"מ הרי"ז חמר גמל דאינו קונה שביתה בריחוק מקום אבל אינו כבני עירו ואינו מותר באלפיים אמה לכל רוח מעירו, ונמצא **דחמר גמל דר' יהודה** לא דמי לחמר גמל דר"מ ובמתני' לר"י לכו"ע נותנים לו בין ביתו לעירובו, אבל לר"מ נח' אמה וכן כמו ההם או דדוקא ההם

אמר ר"ם שהוא בדרך ועקר דעתו מעיז משא"ח היכא שהוא בביתו. ולא עקר דעתו מעירוב של ביתו.

נהה תנן במקואות דהטמא בטומאה דרבנן וספק טביל ספק לא טביל, ואפי' טביל ספק במקוה שיש בו מ' סאה ספק אין בו מ' סאה **לרבנן** ספקיו טהור, **ולר' יוסי, טמא**, והנה **לר' יונה** א"ר **טימא** ר' יוסי **אלא משום הוכח** פ"י דראבא מקוה חסר לפנינו, ואיכא ספק באיזה מקוה טביל, וברישא איירי במקוה שלא נמדד, דליכא העמד מקוה על חזקתו, ולכן העמד נבאר על חזקתו שהוא טמא, ולפי"ז נראה דאדעבירובין אמר ר' יוסי דספק עירוב כשר דאף דאיכא למימא העמד נבאר על חזקת תחום ביתו, מ"מ איכא תלוימה חזקת טהרה [ואמרי' דנטמאת דק אחר שחיטה, דאי ס"ל דליכא חזקה תחום ביתו שלא עירב, משא"כ במקואות דליכא חזקה כשרות במקוה, אבל ר' יוסי] האמורא ס"ל דאפי' במקום אחר מטמא ר' יוסי פ"י אפי' במקוה דנמדד ואית ליה חזקת כשרות, מ"מ מטמא ר' יוסי והא דהכשיר ר' יוסי בעירובין **"לדלידידה לא ס"ל סאה"** אלא רק לה' זקנים.

האם עירוב ד"ת, מתחילה סברו דהמח' במקואות תליא במח' בספק עירוב, אבל אמרו דלר' יונה אף למ"ד דאסר דאמר דהיתב תעירוב כנ"ל, עוד אמר ר' **חיננא** דאפי' דאסר דהתיר במקוה החמיר בעירוב כיון דשאני מקוה דהוא דרבנן ועירוב הוא מדאו', דס"ל לוקין על עירוב כדכ' **"שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי"** ואף דכ' בלשון 'אל' ולא כ' אל מ"מ לוקין עליו כמו דלוקין על 'אל' תאכלו ממנו וא' **אבל לר' חייה רובה** עירוב דרבנן ואין לוקין עליו דאין בשבת אלא סקילה וכתר, ואף דהוכיחו ל' מ'אל תאכלו ממנו נא' דלוקין במקום דכתיב 'אל' והכא כ' 'אל יצא איש ממקומו' מ"מ נשאר בשמועתו דאל יצא קא דהוכיחי.

אם הדאשאר: ר' יוסי פער עירוב אף דלכא' עירוב ד"ת, אי"ל משום דעשו אותו כספק חרש והבא על אשתו אין עליו אפי' אשם תלוי, דל"א שמא היה פיקח שבעה שקידש, והיינו משום דאלי' בתר חזקה אף כספק ד"ת, כיון דה"מ בעירוב קיים אלא דהשטא ספק האם נטמא **אבל אכתי** כך **בנשרף** דכתיב חזקה דהשטא, וכן בספק מתי נטמא דהני לא דמי לחרש דהא כנגד חזקת טהרה איכא חזקה דהשטא שנטמא או נשרף, אלא י"ל דעירוב דרבנן ולכן היקל ר' יוסי בעירוב, **"א דד' אלפים** אמה דא"ר ד"ת, **"ו"א דרב מיב' מ"מ** ליה ד"ת וכמחנה ישראל ואי יצא איש" קאי על מתנה ישראל.

פ"ה ה"ה

כה בריה ותנאי בעירוב, מתנה על 'עירוביו' פ"י מניח ב' עירובין למזרח ולמערב, ואומר אם באו עכו"ם ממזרח עירובי למערב, [והיינו ברומאים דצריך לברוח משהם, אבל איכא דתני עירובי למזרח והיינו בטקסיוטו משום העיר דצריך לילך לפסיס או לצעוק בפניהם], וכן איפכא, אבל באו עכו"ם מכאן ומכאן למקום שארצה אילך, ואם לא יבואו העכו"ם יש **אני כבני עירי** ויהא לו אלפיים אמה לכל רוח, הנה לכא' יש לפרש בכונת הירז' דמתני' מדיון תנאי, ולא מדיון ברייה, דלא דאי' היה לו לכפול תנאו וכמבאר בספ"א, ועוד כיון דהתני' מילתא אחתראת דעקר לעירוב, א"א דיעשה ב' עירובין, והעיקר הוא מדיון ברייה.

תנאי כפול וחומרת ר"מ, הא דמתנה בספ"א ואם לא יבואו מכאן ומכאן אין דכפר פ"י אם יבואו נכרים מכאן ומכאן למקום שארצה וכו' אתיא כר"מ, מ"מ כר"מ קידושין דבעי תנאי כפול ודחאי דתנאי בני ג' ובני ראובן גבי מקדש את האשה ע"מ שירדו גשמים [גד לרנן לא בעי תנאי כפול], ולכ"ע אם ארם דמקודשת לאחר שירדו גשמים וירדו גשמים אינה מקודשת ולא הגיע זמן חלות הקידושין, ולר' יוסה' לאו משום תנאי כפול ונימא דאי לאו תנאי המעשה קיים, אלא ר"מ היינו דעירובין גבי ספק נתבטל העירוב מבעוד יום ספק משתיכיה לר' ש"ז, דס"ל **"דבר ור' יהודה הרי"ז חמר גמל, [ולר' יוסי ור"ע ה"ז, והיינו דרב"מ אזיל לחומרה ואף אין לו מביתו למקום העירוב וה"נ במתני' לית ליה, דהרי עקר דעתו ממקום העירוב, וה"נ בקידושין] הא דבעי תנאי כפול לאו משום הלכות תנאים אלא דר"מ אזיל לחומרא, ולכן לראשון אינה מקודשת דהלא לא ירדו גשמים וכן אם נתקדשה לאחר אינה מקודשת לשני דחייש' שנתן דעתו לקדשה והיה לבבו לשם קידושין גמורים ולכן צריך שיכפול תנאו.**

אמר דיליף ר"מ דבעי תנאי כפול מתנאי בני גדי ובני ראובן, ולא אמרי' דהוי כלאחר שירדו גשמים דתנבאר לעיל דלא בעי תנאי כפול, וה"נ לכא' כיון דאמר משה בלשון את תפלו הלוצים, אם לא נתחיל את הארץ, ויהא ר"מ דבעי תנאי כפול אלא באומר ע"מ כאומר מעכשיו, שרוצה שיחילו הקידושין עתה, דהתנאי עוקר את המעשה, אבל בלשון 'אם' לא בעי תנאי כפול, [והכי דעת הראב"ד], ומ"מ

איה"ק פ"ן ד"ל כיון דהתם הארץ היתה לפניהם והיתה עבר הירדן מוחזקת בידיהם והיו כאומר מעכשיו, לפי דרכה משה לתתלי' את הארץ באותה שעה, אלא שהתנה להוציא מידם א"ל יעברו חלוצים, ולא מתני אלא משום הלכות תנאים, וה"נ במתני' אמר בלשון 'אם', אבל רוצה שיחול עתה עירוב, דעירוב צריך לחול בביה"ש.

תנאי כפול בסימניה שטר אירוסין י"א דאתיא כר"מ דבעי תנאי כפול ויש שהק' מ"ט אינו כרבנן, דהלא אמר ר' אבהו אף אליבא דרבנן דכותב בו אני פלוני בר פלוני מקדש אותך ע"מ שאתן לך 'מקמת פלוני' מומן שהאדם מעמיד על רגליו, א"ס אבוא עד יום פלוני וא"א אבוא אין זה כלום אל' יהיו לעיני קידושין, ואף אליבא דר"מ הק' מ"ט בעי לכפול תנאו הלא אומר ע"מ א"י י"ל דל"ג בר' אבהו 'על מנת' והק' ויירמ' על מנת והיינו דס"ל להני אמוראי דהא דבעי ר"מ תנאי כפול ה"מ בתנאי שני א"ס שדוחה את החלות, אבל בע"מ דחלה החלות מעתה לא בעי תנאי כפול, והוא היפוך הסוגיא הנ"ל, והא דנח' נבחר ור"מ לעיל בע"מ י"ל דס"ל להך ברייתא דאומר ע"מ לאו כאומר מעכשיו והי' לתנאי דאם, ולפי"ז אם לא א"ל ירדו גשמים ונתקדשה לשני מקדושת, ומ"מ בעי לכפול תנאו כיון דאם י"ל **כפול** לא עקר קידושין אלא לכשיתן הוו קידושין, ויש שהק' הלא בכל מקום מכלל לאו אתה שומע הן והכא בעי ר"מ תנאי כפול ומ"ס י"ל מכלל הן אתה שומע לאו, אלא י"ל דלעולם מכלל לאו אתה שומע הן, והכא שומע חומר דערייתו בעי תנאי כפול, ואף דבתנאי ב"ג ובני ראובן אי"ז עריות, מ"מ הוי ממון, ובממון לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן.

עירב ב' עירובין ולא התנה, הולך עד מקום העירוב שכנגדו, ואם ימצע פ"י שנתן כל עירוב לסוף אלפיים אמה, לא יזוז ממקומו, וכן הדין **במנחת שותפים** דאמרי' בביצה דהבמהה הולכים כרגלי בעלים, אם שחטום, **לרב** אברים יונקים זה מזה וכיון דבביהש"מ היו מחוברים ל"א דהוברי הדבר דאבר זה לזה הוא לזה, **ולר' ישמעאל** אין אברים יונקים זה מזה וכ"א נוטל למקום עירובו, ומודה רב בחבית דל"ש טעמא דאברים יונקים זה מזה.

פ"ה ה"ז

כל עוד בתנאי בעירוב, מהני תנאי כשאניו יודע מהיכן יבוא חכם, איכא דתני דאם יבוא למזרח עירובו למזרח והיינו בחכם הדרוש לרבים, ואיכא דתני דאם יבוא למזרח עירובו למערב והיינו ברגלי לאי' חכם ששונה דברים ההיגיים שמלמד תינוקות להקנות להם דבאו אחרתהו כדא צד וכידוע דהרגיל ממחר לבוא, וכן מהני דיתנה דאם יבוא חכם מכאן ומכאן לאיזה שארצה אלק, ואם לא יבוא כלל הרי הוא כבני עירו, ואמר ר' יהודה דאם אחד מהחכמים היה רבו ודאי דהתנה לשם, וכן אם שניהם רבותיו ילך אל רבו ושאר צאלו.

פ"ה ה"ז

ב' עירובין ביו"ט הסמוך לשבת, **לר"א** מערב א' לרוח זו וא' לרוח אחרת דס"ל דיו"ט ושבת לאו כחדא יונמא אריאא וקדושה אחת היא אלא הנה ב' קדושות וביהש"מ של הראשון לא קונה לשני, או בינא א' מערב ובאחר כבני עירו, **ולחכמים** או שאני מערב כלל, או שמערב לשני הימים לרוחא אחת וכיון דלא מהני העירוב של יו"ט לשבת, אמרו דאם נאכל עירובו בראשון לא מהני לעירוב של י"ט לתנאי ב' עירובין יחד דא"ל לתנאי עירוב לשבת אלא בשני, וביו"ט ימני א"ל קנותי עירוב לצורך חמר נמצא מין מיו"ט לשבת, ולכן מוליך את הראשון ומחשיך עליו ונוטל שלא ינשך בהיתכו ובעירובו שאוכל, וביו"ט אחר השבת אינו נוטלו עמו, אלא אם חמר ישאר לעירובין ותיקם עירובו.

מודה ר"א דאינו יכול לערב רק לחצי יום לרוח אחת וחצי יום לרו אחרת, וכן אין יכול לערב רק לחצי יום וחצי יום כבני עירו, ואמרו לו חכמים דה"נ יודה להם בב' ימים, ולכ"ע לא יתן בסל יחד עם עוד ככרות, דבעי להניח לצורך שבת אתה אותה פת שהניח לצורך יו"ט ובני' שמא ישכח ואיכלנו, ואמרו אליבא דחכמים דאם ירבו ונתנו כלל ואינו זוכר איזה הוא של עירוב מוליך את הסל, ואם אכל אחד מהם הרי"ז חמר גמל והיינו לרבנן דמספק"ל אף הוי קדושה אחת או ב' קדושות, ולכן א' הוו ב' קדושות חור חמר גמל, ואין לו אלא אלפיים אמה ששכיתו לעירובו ממ", אבל מעירובו ל"ל דדילמא ב' קדושות הם ואין לו עירוב, וכן אינו כשאר בני עירו דילמא קדושה אחת היא.

טעמא דר"א, הנה תנן דלגין כלי שהוא טבוי' ויש בתוכו מעשר ראשון טבול לתרו"מ, יכול לומר געריש דיהא היין שבלגין תרו"מ משתשכש' כיון דעתה אינו מטמא את התרומ', אבל קודם כל טעמא את התרומ', [אבל מעשה"ו אינו נטמא מטבוי"ן], אבל אינו יכול לומר דיהא עירוב דבעי דבר הראוי מבעוד יום.

י"א דאתיא דלא כר"א דמהני עירוב אף משבת שאחר יו"ט משום דחול העירוב אחר שחטשך, ולא בעי ראי' מבעוד יום, וס"ד דמניח העירוב בלילה לאחר שנסכם שבת דאל"ה הוי הכנה, וי"א **דאתיא ככ"ר**, וטעמא דר"א משום דמהני עירוב שמניח בעיו"ט לב' ימים.

כז עירוב מיום חמישי, י"א דלר"א מהני, ולחכמים לא מהני דכאמרו חכמים במתני' דבעי לטול ולהניח שוב, וי"א דאף לחכמים מהני עירוב זה, ושאיני היכא דאיכא יו"ט בער"ש דמכין מיו"ט לשבת, אבל בעלמא מהני.

ר"א הק' לחכמים דהלא אתם מודים למערב בשבת ככר, ואם נאכל בראשון מהני עירוב לשני וע"כ דהוו ב' קדושות, [א.ה. וע"כ דמהני עירוב לב' קדושות], **וחכמים הק' לר"א** דהלא מודה דלא מהני עירוב ביו"ט לשבת ולכאז' משום דהוי קדושה אחת הוי כמערב בחצי היום, אבל טעמא דר"א משום דהוי הכנה ביו"ט.

פ"ה ה"ח

עירוב בב' ימי ראש השנה וכגון בגולה דנוהגין ב' ימים מספק, א"נ במקומות ההרוקים מיושלים, ולכן אם היה ירא שיעברו את החודש, **לר' יהודה** מערב זה למזרח וזה למערב, וכדעת ר"א הנ"ל אבל רק ברה"מ מהני כיון דנוהגין ב' ימים מספק ונמצא דא' חול, **ולחכמים** הוי קדושה אחת ולא מהני ב' עירובין שונים.

עוד בדין ב' קדושות בשבת ויו"ט, מבואר בביצה דר' יוסי מתחילה פסק כרבנן דביצה שוללעל בשבת מותרת ביו"ט שאחריו משום דהוו ב' קדושות, אבל חזר בו ופסק כר' יוסי דשמע דס"ל לרב דהוו קדושה אחת, והיינו דנח' בשיירי פתילה ומזודרה ולכן שכבו בשבת האם מותר להדליקה ביו"ט **לרב ור' חנינא** אסור דאיתקצאי בביהש"מ דשבת איתקצאי לשבת ויו"ט הסמוך לו, **ולר' יוחנן** שרי דאף דאיתקצאי לשבת, אבל לא איתקצאי ליו"ט דהוו ב' קדושות.

ור' מנא הק' לר' יודן דלכאז' אין להוכיח מדברי רב אלו דדילמא לעולם הוו ב' קדושות ושאיני פתילה האסורה משום דהוי הכנה משבת ליו"ט, משא"כ ביצה דהוי הכנה דשמילא, אבל השיב ר' יודן דכיון דר' יוסי דימה אין להק' ול"ח להכנה.

ילה"ק דמחד ס"ל לרב הנ"ל דהוו קדושה אחת, ומאיךך אמרו בשם בר דהלהלכ כד' זקנים דאם נאכל עירוב ב' קדושות אין הוה כבני עירוב בשני משום דהוו ב' קדושות.

ההלכה בב' קדושות, א' **חא** אמר בשם רבו **ור' יוסי מדנפשיה** דהלהלכ כד' זקנים כר"א פ"י כשי' ר"א דהוו ב' קדושות, דאילו לרבנן הוי חמר גמל, [א.ה. ליה"ק הלא ר' יוסי חזר בו והלכה כרב דהוו קדושה אחת, ושמא הנתם היינו ר' יוסי, א"ז אמרו הו' דסבר ר' יוסי בתחילה, ואינו נראה], **אבל הק' דאמר ור' יהודה** הלכה כר' יהודה דנח' בני היוצא לערב לבני עירו והחזירו חבירו, דר' יהודה ס"ל דמותר כעירוב שרצה להניח אף בני עירו אסורים, ור"מ ס"ל דאין עירוב בריחוק מקום אלא לבא בדרך, ולפי"ז אמרו **אם ר' יהודה ס"ל כשלא** זכה בעירוב ואינו כבני עירוב מ"מ קנה שכינתו בדרך, הכא שטחיה בערב שבת שכניו על עירובו פשיטא דמהני ליום השני, אבל לר"מ אמר' דזכה עירוב בריחוק מקום רק לבא בדרך.

במה מערב ליום השני, עירב בככר בראשון מערב באותו ככר בשני אבל לא בככר אחר משום מכין מיו"ט לשבת, אבל כשמוליך אותו ככר אי"צ לומר כלום, וכן אף עירב בככר בראשון מערב ברגליו בשני, ואף עירב ברגליו שלא ע"כ ככר אלא החשיך שם, מערב ברגליו בשני ואי"צ שיאמר שביטתי במקומי כיון דעירב בראשון וכן עירב בככר אי"צ לומר כן, אבל עירב ברגליו לא יערב בככר, הנה לכאז' ליה"ק דאם המערב ברגליו לא יערב בככר משום מכין ה"ל המערב המערב לא יערב ברגליו משום מכין, וי"ל דהקילו משום עני שאין לו ככר שני, וכן הק' על מערב בככר שלא יערב בככר ותני' משום עשירי שלא יטרח ללכת, והק' דמ"ש עירב ברגליו לא יערב בככר ואילו עירב בככר מערב ברגליו וי"ל דהקילו למערב בככר דיכול לערב ברגליו משום דהוי כהולך לעירו ול"ח הכנה.

פ"ה ה"ט

כת ב' קדושות ביו"ט של גלויות, **לר' יהודה** מתנה על כלכלה של פירות ביו"ט הראשון ואומר בראשון אם היום חול הרי"ז מעשר ואם קודש יבטלו דברי דאין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט, וכן אומר בשני, ואוכל בשני, וכן ביצה שנואלה בראשון תאכל בשני, **ולחכמים** הוו קדושה אחת, ולא יאכל.

דעת ר' יהודה חכמים בב קדושות, במנאר בתוספתא, ודעת ר' יהודה ביו"ט ושבט, דהוו פסק קדושה אחת, והא דביו"ט ויו"ט שני של גלויות ס"ל דהוו ב' קדושות, י"ל משום דהוי חול, משא"כ שבת ויו"ט דודאי קדשו, ו**דעת חכמים** ביו"ט ושבט דהוו ב' קדושות כמבאר לעיל בנאכל עירובו ביום הראשון היה הוא כבני עירו ביו"ט השני, והא דביו"ט ויו"ט של גלויות דהו קדושה אחת, כיו"ט דשאני יו"ט אצל שבת דהוי חול, משא"כ יו"ט של גלויות דשוו בקדושתן, **ומודים חכמים לר"י בב' ימי ר"ה** דהוו ב' קדושות לפי שהם מתקנת נביאים ראשונים לנהוג מספק, [א.ה. וצ"ע בחכמים דפליגי אר"י לעיל ה"ב בב' יו"ט של ר"ה].

טעם וגדר יו"ט שני של גלויות, כ' 'בני אמי נחרו בי וגו' וכו' שמונו נוטרת את הכרמים כרמי שלי לא נאש, פתח ברכימם' לשון רבים וסיים ברכם' לשון יחיד ופי' דהגורם לי לשמור ב' יו"ט בסוריא, הוא יום א' שלא שמרתי בארץ, וסבורה הייתי שאני מקבלת שכר כשנים ואיני מקבלת אלא כאחת דאחת חנוי חול ונוגתא רק מספק, וכע"ז התקנה שתקנו בחז"ל להפריש ב' חלות בסוריא אחת לכהן ואחת לאש, על שלא הפרשתי חלה אחת בארץ, והו"נ אין מקבלת שכר אלא על אחת, וקרא ר' יוחנן על תוספות אלו 'וגם אני הוספתי להם חוקים לא טובים' שאין מקבילים עליהם שכו.

נטילת לולב ביו"ט הראשון בחז"ל, ר' אבהו הורה באלכסנדריה לטול לולב ביו"ט שחל בשבת דהודיעם שהוא דיו"ט אך קשבת דהוי מדאי, אבל בעלמא אין נוטלין ביו"ט ראשון דדילמא מחר הוא יו"ט והיום חול, אבל רבי אסר דאמר שאין ר' אבהו נמצא שם בכל שנה ויובאו ליטול לולב בשבת, וכע"ז שלח להם ר' יוסי מכתב 'אע"פ שכתבו לכם סדר מועדות אל תשנו ממנהג אבותיכם נוחי נפש'.

פ"ה ה"י

העובר לפני התיבה ברה"ל, **לר' דוסא בן ארכינא** אומר החליצנו זרזנו והחליצנו ה' אלוקינו ביום ראש חודש הזה אם היום הוא ואם למחר החליצנו למחר, ולמחר יאמר אם היום דאם אמש, **ולחכמים** או הודו לו, וילה"ס האם משום דלא אומרים א' ואם, א' משום דאין מזכירין של ר"ח ברה"ט משום דזכורין אחד עולה לכאן ולכאן דתריהו קרי זכרון, ברה"ט זכרון תרועה, ושל ר"ח קרי יהיה לכם לזכרון.

מי שהוציאוהו

פ"ה ה"א

מי שהוציאוהו עכו"ם או רוח רעה ע"י שנכנס בו שד ונטרפה דעתו עליו וצא חוץ לתחום ואח"כ נשתפה, ופי' לו אלא ד' אמות, ואף דבעלמא הוציאו חוץ לתחום באיסור אית ליה ד' אמות, מ"מ קמ"ל מתני דאין לו אלפיים אמה כדין הוציא ברשות דתנין להלן ה"ג שיש לו אלפיים אמה לכל רוח.

מקור וגדר דין ד' אמות, דכ' 'שבו איש תחתיו, ואלפיים אמה ילפי' מדכ' 'אל יצא איש ממקומו ביום השביעי' ולא ממקומו הוא ד' אמות, דכ' ושמתיו לך מקום' גבי עמי מקלט, והיינו **אלפיים אמה** דעיר מקלט יש לה תחום דכ' 'ומדות מקיר העיר וחוצה אלפיים אמה', ותנן במכות כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולטת, והי"נ שבתה היו עיר ותחומה.

שיעור ד' אמות ביוצא חוץ לתחום, לת"ק מלא קומתו ג' אמות, ולפשוט ידיים אמה, ולר' יהודה הוא ג' אמות ואמה כדי ליטול חבית מראשו וליתן א' מרגלותיו אמהו בבבלי ג' ז', ולר' יהודה שני ג' אמות מצומצמות, ולת"ק באמות גדולות דפישוט ידיים ורגליים בעי יותר, ונפנה לנקיטו מן הצד בקרן זווית, ומתפלל אלכסון ומצא דהדיקין יותר מד' אמות, וכגון דליכא ריח רע, דאי"כ צריך להרחיק ממקום שכלה הריח.

כט' יש שהסתפקנו האם **ד' אמות הם תחום או מקום**, ונ"מ, י"ג דאי הוי תחום אין נותנין עוד ד' אמות לחפציו, ואי הוי מקום נותנין לו ד' אמות לחפציו, ודוקא הוא אסור לצאת, אבל צ"ע דהלא אין הם תחום ככיתו מ"מ כיון דיצאו כליו חוץ לתחום אסורים בהוצאת אפי' אמה אחת, ואודברת מעיקר הדין היה שלא יזו מנוקם, וי"מ דנ"מ בכלים שאינם שלו וגורסי' איפסא אהי הוי תחום מותר, ול ואם הוי מקום אין נותנים לו דהוי רה"י שאסור לטלטל ממנו, ויש לקיים הגי' הראשונה דאיידי בב' ב"א שיש להם מקום סמוך לזה, דאי הוי משום תחום אין מוציאין מזה לזה ע"י זריקה ואין ד' אמות משום רשות ויה הוציא מולי", ור"ל הוכיח ממנהג' היה הוי ד' אמות משום תחום, דתני ביו"ב דאמות של זה מובלעות בתוך ד' אמות של זה, דאכולין באמצע 'ובלבד

שלא יוציא זה הוי מתוך שלו לתוך של חברו' אבל לב' אמות של שניהם מותר להביא ושמ"י דאיני מקום אלא תחום, ולפי' קמא דאסור להציא מב' אמות והלאה, ואין נותנים ד' אמות מב' מקומות, וש"מ דד' אמות הן תחום.

עכו"ם או רוח רעה שהוציאו חוץ לתחום והחזירוהו לתחום אפי' כע"ס דאין כח יצא, אבל אם חזר מדעתו אסור בע"כ, שזאנא ביצאיהו, וכו' נחמיה דתני **פירות שיצאו חוץ לתחום, לת"ק שוגג** יאכלו חוץ לתחום אך בחזרו אף במזיד מותר, [א.ה. ונדאם דיבואר הגרו"ח לא גריס 'להרי' וחזרו' כמבאר ברש"י ובקה"פ אי"ל י"ל וחזרו קאי על ר' נחמיה], **ולר' נחמיה** בין בשוגג ובין במזיד לא יאכלו חוץ לתחום דכיון שיש להם דק ד"א אסור דילמא יוציאם, אמנם אם חזרו שוגג מותרים, וס"ל לר' נחמיה כר"מ דלא גזרו שוגג אטו מזיד, גבי המעשר והמבשל בשבת לר"מ בשוגג יאכל.

עכו"ם או רוח רעה שהוציא חוץ לתחום והוליקהו לעיר **אחרת** מוקפת מחיצות, או בדיר וכו' המוקפים מחיצות, **לר"י ורובא"ש מהלך את כולה, ולר' יהושע ור"ע אין לו אלא ד' אמות** כיון דלא שבת שם בעירש, י"א דהלכה כר"ג בדיר וסוה, אבל חנניה בן אחי ר' יהושע אמר שכל היום היו דנים אלו כנגד אלו עד שבא ר' יהושע והכריע דהלכה כר"ג רק בספינה ולא בדיר וסוה, ומעשה שהיו הנ"ל בספינה שבאה מפלנדורסין יוצאה חוץ לתחום, ור"ג ורובא"ע טלטלו בכולה, ור' יהושע ור"ע החמירו ע"ע אף דמצד הדין שרי דהלא שבתו מער"ש שם מ"מ החמירו, ושמא משום דנכנס ע"ד שתלך הספינה ותוציאנו חוץ לתחום, [נרשביא], וכיון דהחמירו ע"ע ש"מ דהלכה כר"ג בספינה, ויתבאר בהמשך מ"ט לא מחמירים בספינה.

מחיצה הנעשית בשבת במקום שבייתה, קנה שבייתה בבקעה ויש לו אלפיים אמה לכל רוח, ובאו עכו"ם והקיפוה מחיצה, **לר' תונה** לא מהני מחיצה זו לעשות לה שבתוכה כד' אמות, וס"ל מחיצה הנעשית בשבת אינה מחיצה, ולכן מהלך באלפיים אמה ומטלטל בד' אמות, אי"נ ס"ל דמחיצה הנעשית בשבת הוי מחיצה, והא דאסור להציא מהלך בכולה לפי שלא שבת באויר מחיצות בשבת, והא דאסור לטלטל ע"י זריקה למקום שאסור ללכת אע"פ דהוי מחיצה י"ל כיון דלאחר אלפיים אמות לטלטל שם תחת אחר חפצע, וז"ל תוך אלפיים אסור כיון דהוא במקום הפרוץ למקום האסור [א.ה. והיינו דהקיפו העכו"ם יותר מאלפיים אמה], ופי' האחרון עיקר, **לחניה בריה דרב מחיה** ומטלטל באלפיים אמה לא מהני מחיצות, לענין הילוך [ונימא דיהא כל ההיקף כד' אמות], כיון דלא שבת באויר מחיצות, אבל מהני לענין טלטול ול"ח שנפרצה למקום האסור לה כיון דחדא רשות אחת, ומ"מ לא יטלטל יותר מאלפיים אמה אפי' בדוריקה גזירה שמא ימשך אחר חפצו, **לר' יעקב ב"א ור' אבונא בשם חייה בריה דרב מהלך באלפיים ומטלטל בארבעת אלפים אמה** על ידי זריקה אבל ביותר מד' אלפים ליכא כלים כרגלי הבעלים, [עליהם בכלים של אחרים], והי"נ נח' **כשנותנו העכו"ם באמצע הדיר** התחומה עובר באמצע הדיר.

אי"ל דמח' הנ"ל דוקא אליבא דר' יהושע ור"ע, אבל לר"ג ורובא"ע לכז"ע מהלך את כולה, כיון דנח' אף לר"ג ורובא"ע ושאיני היכא דלא קנה שבייתה ואית ליה רק ד' אמות דהקילו לו ר"ג ורובא"ע ליתן לו אלפיים אמה, אבל היכא דקנה שבייתה דדיון קאי די ש לו אלפיים אמה, אבל הקילו יותר כיון דלא שבת באויר מחיצות מבעו"י.

נתנו העכו"ם על פתח הדיר, **לר' יהושע ור"ע** דאין מטלטל בכל הדיר נותנים לו ב' אמות מכאן ומכאן, **ולר"ג ורובא"ע** אין נותנים לו ב' אמות מפכפכין ומבוכין י"מ נותנים לו ד' אמות מבוכין, אבל אין נותנים לו ב' מכאן ומכאן דחש"י שיבוא מטלטל בכל הדיר, והלא לא קנה שבייתו בתוך המחיצות, [ולכאו משמע דד' אמות משום תחום], וי"מ נותנים לו חצי הדיר אבל אין נותנים לו ב' אמות מבוכין ואל יתכן שיהיה כל הדיר ועוד ב' אמות ופי' לא עיקר.

הובא לעיל דר' יהושע ור"ע החמירו על עצמם שלא לטלטל בכל הספינה, והטעם דאוסרים מדינא רק בדיר וסוה ולא בספינה, **לחברייא** משום דבדיר וסוה נח' כיון דלא שבת באויר מחיצות משא"כ ספינה שמחיצותיה עולות עמה ואף שיצאו חוץ לתחום בשבת מ"מ שבתו באויר מחיצות, **ולר"י** אפי' שבתו באויר מחיצות אין צ"ע מהלך את כולה כל שיצא חוץ לתחום, אלא ספינה כיון שעוקרין אותה מד' אמות אלו לאלו נמצא דאין לו תורת ד' אמות ככל שלא עמד פסיעה אחת בתוך ד' אמות וזו קנו לו הר"א, ונ"מ בספינה העשירה **כאלסדרה** שאין לה מחיצות, ונ"מ אם היה הים גלג"י פ' שנת הים מגליו, והספינה עומדת ואינה קופצת ד' ב"א.

מהא דאמרו דד' אמות דספינה תליא ביים מוכח דד' אמות משום תחום ולא מצד מקומו.

פ"ה ה"ב

ל מעשה שבאו בספינה ולא נכנסו לנמל עד שחשכה, וכששאלו לר"ג האם יכולים לירד השיב דראה במצודות כעין משקפת שרואים בה למרחק, שהיו תוך התחום קודם שחשכה, ואילה"ק מ"ט אמרו קודם שחשכה הלא לר"ג מהלך את כל הדיר והסהר אפי' הכניסו בשבת, [א.ה. וכיון דלא התיר ר"ג אלא בהכניסו בע"כ, אפשר"ל דספינה חשיב כבע"כ, אי"נ י"ל כדכ' הפני מאיר דהנמל היה מוקף מחיצות אף במקום המים, ושרי להחליף ולצאת משבייתה בפניו לנמל], ומ"מ י"ל אמרו קודם שחשכה, כיון דאיידי נכנסו שמה יהוה יותר מב"ס דבעלמא לא מהני מחיצות להיות תוך ההיקף כד' אמות אלא בפחות מב"ס או בהיקף לדירה, אבל נמל שלא הוקף לדירה והיה יותר מב"ס לא מהני מחיצות, ועוד ולא התיר ר"ג אלא במחיצות יו"ט ושלא יהא פירצות יותר מי' אמות, ושלא יהא פרוץ כנגד פרוץ ואי ליכא להנ"ל לא התיר ר"ג לטלטל, ולכן לא אמרו משחשכה.

פ"ה ה"ג

הוצא ברשות מחוץ לתחום כגון לעדות החודש או להציל מהגיים ומתורה וחכמה הבאה לילד ושאר דבר מצוה, יש לו אלפיים אמה לכל רוח במקום שנאמר לו, ול"א דהוי כיוצא באונס דאית ליה רק ד' אמות, ואם היה תוך התחום שהיה לו חשיב כאילו לא יצא ויכול לילך בב' התחומים, איי"כ חזר לביתו דדינו כאילו לא יצא י"א דה"מ אם נכנס התחום הראשון בשני ד' אמות, וי"א דאפי' ננושקים זה בזה.

הוציא להציל חוץ למקומו, יש שהסתפקו אם דוקא ביצא בשוגג ואח"כ אמרו לו שאי"צ, ואי"ל אף במזיד כן נעודמן להציל, ויש דפשוט דאף במזיד מדתני כל היוצאין להציל דחזורין למקומן וכל' משמע אף במזיד, ועודו אמרו דחזורין אף בכלי זיינן, ול"א דלא יחוללו שבת, וי"מ דאמתי וילה"ס במזיד, בהא דאמרו דחזורין בכלי זיינן מהא דאמר ותני דחזורין למקומן אף תנתי ברישא דהוציא ברשות אלא לא יצא.

נכרים שבאו לעיירות הסמוכות לספר המבדילות בין ישראל לאומות, אפי' באו רק ליטול תבן ועצים, יוצאים עליהם בזיין ומחזירין את הזיין למקומו, ואם **באו לעיירות המובלעות בערי ישראל** אין יוצאין אא"כ באו על עסקי נפשות.

בראשונה היו מחזירים כלי הזיין לבית הראשון בחומה, וכיון דהרגו אלו את אלו מחמת שהיה הבית צר, יותר ממה שהרגו השונאים, התקינו שהיו מחזירים לבתיהם.

פ"ה ה"ד

מי שישב בתוך לנוח ולא ידע שהוא בתחום העיר ועמדו וראה שהוא **ברשות העיר**, וליה יכנסה כוונתו לשבות שם, לר"מ לא יכנס לעיר, ולר' יהודה יכנס, ורש"י: יהודה דמעשה בר"ט שנכנס לעיר ונכנס לביהמ"ד ודרש שם כל היום, ואמרו לו הלא ביהמ"ד דר"ט היה תוך אלפיים אמה למקום שבייתו בשבת, ועוד מנין שבלא מחכין היה דילמא הקנה עצמו לבני עירו מבעוד יום, ור"ה השיב ר' יהודה דתני בשחרית זרחה חמה ואמרו רועי בקר הרי הגיעי לפניך וכנס ש"מ דלא ידע ר"ט שהוא בתחום תחתיו ודואי לא הקנה עצמו, וי"מ דמילתא באפי נפשא מאי הוה, והוא חדיה למאי דהק' דילמא הקנה עצמו, משום דאף לא ידע שהוא סמוך לעיר מ"מ היה בלבו שאם סמוך, הוא יהיה כאנשי העיר, וראשון עיקר.

פ"ה ה"ה

לא מי שישן בדרך ולא ידע שחשכה לר"י בן גוריי יש לו אלפיים אמה לכל רוח דקנה שבייתה, **ולחכמים** אין קנה שבייתה ולכן אין לו אלא ד' אמות, לר"א קנה באמצע הד' אמות, ולר' יהודה לאיזה רוח שיצרה, **והלכה כריב"ז**.

עו ולא קנה שבייתה, הנה טעמא דריב"ז דמאחר ואילו היה ער היה קונה שבייתה ה"נ דקנה כשהוא ישן, ור' יודה ס"ל דער ולא קנה שבייתה אין לו אלפיים אמה, ומודה ריב"ז בער ולא קנה דגרע מישן, **אבל המפרשים** גורסים איפסא, דלר' יהודה ער ולא קנה שבייתה יש לו אלפיים אמה מאחר ויש בידו לקנות, אבל ישן לא קנה שבייתה, וריב"ז ס"ל דלא קנה שבייתה כיון חזקה היה ער היתה לו שבייתה.

ילה"ס בגר שטבל לאחר שהאיר המזרח של שבת האם קנה שבייתה לריב"ז דאילו היה גר מבעוד יום היה קונה שבייתה, [ונקטס אחר שהאיר המזרח לפי שאין מסבירין גר בלילה].

הנה תנן במתני' דמודה ר' יהודה דאם בירר אינו יכול לחזור בו, והנה אם בירר מבעוד יום פשיטא דיכול לחזור

בו וכן אביר משחשכה פשיטא שיכול לחזור בו, ואייל דר' יהודה קאי על דינא דמתנ"י ונימא דר"י ס"ל דאינו יכול לחזור בו כשבייר מבעוד יום, ווראיה דלעיל ה"ד תנ"י מי שישב בדרך [לר"מ לא יכנס] ולר' יהודה יכנס דשבייתו במקומו בטעות, וכיון דבסתמא יכול לברר, ה"נ יכול לברר, ולכן צ"ל דר' יהודה דמתנ"י קאי על מי שהוציאוו ליסטים דאית ליה ד' אמות דיכול לברר לו ד' אמות כיון דאיין קיינו אלא חכמים נתנו לו ד' אמות, אמנם משבייר אינו יכול לחזור.

פ"ה ה"ז

היו שנים מקצת אמותיו של זה בשל זה, במביאים ואוכלים באמצע, ובלבד שלא יוציא ומשלו לשל חברו דנמצא מחילין ו' אמות, **היו שלשה** בתי אמות והאמצעי מובלע ביניהם הוא מותר עמהם והם עמו, ושני החיצונים אסורים זה בזה, והיו **כג' חצירות פתוחות זו לזו** ולרה"ר דאם עירבו שתייה עם האמצעית, היא מתורת עד החיצונות והן עמה, והחיצונות אסורות זו בזו.

אף דרבי חנניה בן אנטיגנוס פליג על רבנן וס"ל דאלפיים אמה היינו בעיגול אבל לרבנן הם המרובע, מ"מ בד' אמות מודה דהם מרובעות ואיכא טו' אמה, [א.ה. ונמצא דמתנ"י אף אליבא דחנניה ב"א].

פ"ה ה"ז

הבא בדרך וירא שיחשך עליו ולא יוכל להגיע לביתו, ומכיר אילו או גדר שהם אלפיים אמה מביתו ויאלץ שביטתו תחתיו לא אמר כלום וכיון שאינם מקום דימלא קנה שביטתו בד' אמות ראשונות בתחילת טוף האילן ולא יוכל להגיע לביתו, וכגון שהאילן רחב, ואם אמר שביטתי בעיקרו, מהלך ממקום רגליו עד עיקרו אלפיים אמה וה"מ כשיש שהות מבע"י להגיע לאילן ומ"מ אף אם אין לו שהות להגיע במהלך בינוני אצ"כ ירוץ מהני, כמבואר בבבלי, ונמצא מהלך משחשכה ד' אלפים אמה ואם יש מקום שעומד בו עד האילן יותר מאלפיים אמה לא קנה שביטה באילן.

הבא בדרך כנ"ל אומר מכיר אילו או גדר, או שאינו בקי בהלכה שאינו יודע שיכול לקנות שביטה באילן הרחוק ממנו, ואמר שביטתי במקומי זכה לו מקומו אלפיים לכל רוח, **לרבי חנניה בן אנטיגנוס** אלפיים עגולות, **ולחכמים** אלפיים מרובעות טטבלה ונמצא נשכר בזויות.

היה אחד מכיר והשני אינו מכיר, יכול שאינו מכיר לסמוך על המכיר ולקנות עמו שביטה.

פ"ה ה"ח

לב אדמתי לעיל **שביטה במקום פלוני בלא פת**, **לר"מ** ה"מ לעני, אבל עשיר אינו קונה שביטה אצ"כ הניח פת, דס"ל לר"מ עיקר עירוב בככר, אבל **לר' יהודה** עיקר עירוב ברגליו של אדם ואף עשיר קונה בלא ככר, ולא אמרו בפת אלא להקל על העשיר שלא יצא ויערב ברגלו, ואף דס"ל לר"י הכי מ"מ לא ישב בתוך ביתו ויאמר תקנה לי שביטה במקום פלוני, אלא יצא חוץ לתחום וכן לר"ם בעי ויאמר דתקנה לי שביטה במקום הזה, וממתיין לא ששחשך וחוזר ובה לעירו, ומעשה במשפחת בית ממה ומשפחת בית גוריון מרומה, שהיו מחלקין בגרוגרות לעניים בשני בצורות, והיו עניי שיחין יוצאין ומעריבין ברגליהן וממתנישין שם עד שתחשף ולמחר היו נכנסין ואוכלין שם חוזרין, ועשו כן ע"פ חכמים וש"מ דמעיקר הדין צריך שיצא למקום שקונה שם שביטה.

פ"ה ה"ט

מי שיצא לילך לעיר שמעריבין בה והחזירו חבריו, לר' יהודה הוא מותר לילך לכל בני העיר אסורים, **ולר"ם** כיון שיכל לערב הרי"ז חמר גמל, ומצינו ב' פי' במתני', **יש שפי' למתני'** דחבירו אמר לו שיערב עבורו ועבור כל בני העיר ולבסוף עירב רק עבור בני העיר ולא עבורו, ולכן הוא מותר לילך אלפיים אמה לכל רוח מביתו, ובני העיר מותרים רק ד' אלפים מביתם לאותו רוח שעירב ובשאר רוחות אסורים, וה"מ ס"ל דהוא הפסיד עם תחום ביתו, **יש שפי' דחבירו** לא עירב כלל והוא מותר דהוה כהחזיק בדרך משא"כ בני העיר, ור"מ ס"ל דדוקא הבא מהדרך שהוא עיף ויגע הקילו לו אבל זה החזירו חבריו, ולית ליה עירוב בדרך אבל אם אינו כבני עירו כיון דעקר דעתו ולבו מביתו לקנות שביטה בסוף התחום.

פ"ה ה"י

כמה יצא חוץ לתחום ולא יכנס, **לת"ק** אפי' יצא אמה אחת לא יכנס, לר"ש בשם ר"א יצא ג' אמות לא יכנס, אבל יצא ב' אמות יכנס, דהרי היוצא חוץ לתחום יש לו ד' אמות

וס"ל לר"א דהוא באמצע, וכיון דהתחומים מובלעים זה בזה, יכנס, וס"ל דסמי בתחומים ושוקים זה בזה אף שאינם מובלעים זה בזה, ולפי"ז אף דמשמע דפחות מג' אמות כל שהוא יכנס, מ"מ י"ל דאם יצא ב' אמות וכל שהוא לא יכנס דבכ"ה אין התחומים מובלעים, ואמרו דתני דר"א ס"ל א"כ במחשיך ולא היה כח בשבת, מ"מ יכול להכנס ויש הבלעת תחומין.

המחשיך חוץ לתחום, **לת"ק** אמה אחת לא יכנס, **ולר"ש** אפי' טו' אמה יכנס, דאין מודדי התחומים ממצין את המידות כדי שלא יטעו לצאת חוץ לתחום, וטו' אמה אדם לא יצא, אי"נ טו' אמה דוקא דהיינו שיעור אחיות החבל למ' חבלים של נ' אמה, דכל אחיה טפח וחצי אצבע, ואמרו דאף ביצוא לדעת ס"ל לר"ש הכי נמצא לר"ש דהיוצא חוץ לתחום או המחשיך, לדידן דלא ס"ל כר"א אית ליה יט' אמה.

כיצד מעברין

פ"ה ה"א

לכיצד מעברין את הערים כשבאים למדוד תחום העיר, פעמים שנותנים תוספת לעיר ומודדים משם, והיינו בית נכנס ויוצא כגון שאין חומה לעיר או פגום נכנס ויוצא פי' מגדלים בשובטין המאזמה, או גידודיות גבוהין י"ט שברי חומה של בתים, וכן גשרים, או נפשות מצבה למת שיש בהם בית דירה, מודדים מאותו מקום, ועושים ויוצא העיר כטבלה מרובעות ונמצא דנשכר בזויות ויכול להלך שם יותר מאלפיים אמה.

כיצד מעברין פי' גרסי' מאברין פי' כמו מוסיפים לה אבר, **ולשמואל** **כיצד** מעברין פי' כאשה עוברת, וכע"ז תנן **אין מברכין על הגר עד שיאוחז לאורו** שיהנו מאורו, **לרב** גרסי' יאותו, כדכ' **אף** בזאת נאות לכס', **ולשמואל** גרסי' יעותו שיעיף העת האידר כדכ' **לדעת** לעות את יעף דבר', וכע"ז **לפי האידר** של עכ"ם, **לרב** עידיהו כדכ' **ועידיהם** המה' וגו', **ולשמואל** אידרייהו כדכ' **פי' קרוב** יום אידם', ודכ' **ועידיהם** המה' י"ל שהן עתידין לבייש עובדיהן ליום הדין.

הקבלת פני רבו, ר' יוחנן שמע מר' הושעיה דכיצד מאברין היינו דמוסיפים לה אבר, ותלה בו ענינו, וא"ל ר"ה דאם הוה צריך לו שישמח ואם לאו שילך לרב אחר, ואמרו דג' שנה נכנס ר"י אצל ר"ה ולא היה צריך לרבו שאל שמע ממנו שמותה דהשה, וד"ו שהיה מקבל פני רבו, כד' דהוי כמקבל פני שכניה, וכע"ז כ' **ימשה** יקח את האהל הרחק מן המהנה' והיינו מיל דכ' ופי' בשמות רבה דכ' 'הרחק' וכ' 'רחוק' יהיה ביניים ובנינו כאלפיים אמה במידה, וכ' כסיפא דקרא 'והיה כל במקש ג', ולא כ' והיה כל במקש משה, כיון דכל המקבל פני רבו כאילו קיבל פני שכניה, וכע"ז כ' **ויאמר אליהו** התשבי חי' ה' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו, ואף דבאותה שעה לא היה אליהו מורגל בבנואה, ועממתי שמעו שעמד כבר, ד"ל ש' שעמד לפני אחיה השילוני רבו כאילו עמד לפני השכניה.

אלישע אף שירת את אליהו דכ' אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו' ולא כ' אשר למד תורה, וכ' ו'הנער שנואל משרת את ה' לפני עלי', ואף דשירת את עלי, מ"מ **כל המשרת לפני רבו כאילו שירת לפני השכינה**.

כ' **ויבא** אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלקים', ומלמד שכל המקבל פני חבריו כאילו קיבל פני שכניה.

לד עד כמה מעברין מהפגום, יש שאמרו בשם ר' יוחנן דנותנים מהשקוף פי' חוט המשקו כנגד בית היוצא מהעיר, עד אלפיים אמה כשיש בתים חוץ ע' אמה ושייריים מבית לבית, אבל מהעיר נותנים אפי' יותר מאלפיים אמה לפי שהם חלק מהעיר, וכגון עיר העשירה כמין רישא', נותנים מזה הר"ש שלפני אמה, אף דמראש הר"ש יש יותר מאלפיים אמה, והק' מה הנ"מ בין עיר לפגום, ואמר ר' יוסה דהלא אי"ל דאף כנגד העיר אין נותנים יותר מאלפיים, אלא אם מהפגום נותנים יותר מאלפיים אמה, וכן מבואר מדברי רשב"י שאמר דיכול לעשות שהיו מהלכין מצור לצידון ומטבריה לציפורין ע"י מערות ובורגנים בפחות מע' אמה ושייריים אף שיש יותר מאלפיים אמה מצור לצידון.

מדברי ר"ל מבואר **דנותנים פגום לפגום** פי' שאין הפגום כנגד הפגום הראשון אלא בצידו, ונמצא דבין הפגום השני לעיר יש חבל

יש יותר מע' אמה ושייריים, אבל הוא חוץ ע' אמה ושייריים הראשון, והיינו דאמר ר"ל דיכול לעשות שביט מעון מתעברת עם טבריה ורואין את האיציטדיון הסמוך לטבריה כאילו מליאה בתים אף שאינו מקום ישוב אלא למשקח, והיינו מחמת פגום או נפש שיש בו דירה, פחות מע' אמה ושייריים, והקצרין נתון בתוך ע' אמה ושייריים כאיצטדיון וביטתו בתוך ע' אמה ושייריים לקצרין, והנה הנפש דסריקין העומד כנגד השקוף של הפגום שכנגד טבריה, אם נמדוד מהפגום עד נפש דסריקין יש יותר מע' אמה ושייריים, וע"כ דהא דחשבי' לכולה כאיצטדיון משום דנותנים פגום לפגום.

ילה"ס האם **עושין עיבור לעיבור** פי' ע' אמה ושייריים שנותנים לעיר כדנתן לקמן שנותנים קרפף לעיר, וילה"ס האם נותנים קרפף לפגום, ואמרו דאין להוכיח מרשב"י שהיה עושה שהילכו מצור לצידון ומטבריה לציפורי ע"י מערות ובורגנים, כיון דשאני ההילוך מעיבור פי' דהיכא שיש פגום אחריזי ודכו' מצרפין, משא"כ היכא דהוי רק הילוך, שאין אחרי הפגום בית או מערה.

פגום לפגום בעיר קטנה, **י"א** דה"מ דמצרפים פגום לפגום עד אלפיים אמה כדס"ל לר' יוחנן לעיל, היינו בעיר גדולה, אבל בעיר קטנה מאלפיים אמה אין מוסיפין יותר מגודלה, **וי"א** דאין נ"מ כיון דתחום העיר הוא אלפיים.

תלמידי ותיק למד הלכות עיבור ג' שנים ומחצה ועיבר את הגליל, ולא הספיק לעבר את הדרום עד שנטרפה השעה ע"י ההומיים.

עיר שבוניה כמין קשת, אם יש בין גליל הקשת ד' אלפים חסר אמה מהלך את כולה וחוצה לה אלפיים אמה, והיינו כיון דהתחומים מובלעים זה בזה ואם יתן נעלו בצד זה יוכל מצד זה לקחתו, ולכן חשיב הכל עיר אחת, ועיקר החידוש דבתים שבנג הקשת מודדים אלפיים אמה מהשקוף שבין רגלי הקשת וחוצה להם כיון דלהלך בין רגלי הקשת שמעלי לעיל דתחומים המובלעים זה בזה מהלך בהם, [א.ה. וש"מ דסמי מובלע אפי' רק אמה אחת], **ואם יש ד' אלפים** בין רגלי הקשת אין לו ממקום **עירובו** אלא אלפיים אמה פי' וי"א מודד אלפיים אמה ממקומו, [והגרים בראש הקשת מודדים מראשה].

חריץ בעיר גדולה, **עמוק** י"ט ואינו רחב ד"ט, הרי"ז כאילו מלא עפר וצורות דכל פחות מד"ט נח לפסוע שם, **עמוק** י"ט ורחב ד"ט אתה רואה כמפולש והרי ה' בן עירייתו ולא לענין לתחומין כיון דבין ב' ערים יש לו קמא אמה, אלא איירי לענין עירוב חצירות.

עיר בנויה על שפת הנחל אם יש בינה לנחל ד"ט מודד מהחומה, ואם יש ג"ט מודד משפת הנחל החיצונה ובלבד שאין בנחל ע' אמה ושייריים דבטל לעיר, וכשאין מצינו שם שם כל שיש בינו לעיר ד"ט מפסיקין אמה מודדין אלא מחומת העיר, והא דשאינן י"ט מודדין לאו במתלקט י"ט בג' אמות דכה"ל לא ניחא תשמישה ואינו מודד משפת הנחל החיצונה, ולא במתלקט י"ט בר' אמות דכה"ל אי"ל דמודד מהחומה, דאף לדענין מחיצה אין מחיצה מ"מ ככה"ל ניחא תשמישה שם, אי"נ ה' סוגיא דמ"מ במתלקט י"ט מתוך ד' ח' חשיב מחיצה אלא מתוך ג' אמות, אלא איירי במתלקט מג' אמות עד ד' אמות.

לה עיר הבנויה אוהלים אוהלים ל"א דחשבי' לכל העיר כד' אמות, כיון דאוהלים אינם קבע, אלא כל אחד מודד מאהלו, היו שם ג' צריפין דירה של הוצין ועברה, וג' בורגנין סוכה לשומרי השדות, וקביע טפי מאוהלים, מודד מהחיצון, ו**אילוה"ק** ממחנה ישראל דכ' **ויד תהיה לך** מחוץ למחנה' פי' איהו פניני במחנה אלא שהיוצאין ולא לפניהן שמא ילך הנען והארזן שם, וכיון דמחנה ישראל ג' פרסאות, וכי נימא דכ"א מודד מאהלו א"כ ילה"ק כיצא יצא, ועוד יצא הולכים ואלוהים מחיצה של משה, ומ"מ בימה"ל שם ליה חוץ למחנה, דהלא היה מחנה של משה, ומ"מ אילה"ק כן כיון שהיו חונני ונוסעין ע"פ הדיבור, והוי כחניה לעולם, אבל יש שהק' כיון דהבטיחון הקב"ה שיכנסו לארץ הוי לשעה, ולכן י"א דעשה משה ג' צריפים וג' בורגנין.

מרבץ העיר לרוחות העולם, ואם אינו יודע לכיון את הרוחות היכן הוא צפון ודרום וכו', למדין מהילוך החמה, דבתקופת תמוז היום הארוך בשנה החמה בצפון המזרח, ובתקופת טבת יוצאת בדרום מזרח, וכן למעבר שוקעת כנגד המקום שזרחה בו, והשאר לצפון ודרום, כדכ' **הולך** אל דרום ימים וסובב אל צפון מליה, סובב סובב הולך הרוח ועל סביבותיו שב הרוח' אלו פני המזרח והמערב.

שער המזרח היה מכוון כנגד מזרח העולם שהיה החמה מנוצצת בחקופת חמון בצפון מזרח, ונטבט בדרום מזרח, ו**נָבְרָא שער זה בו' שמות, שער סור** ששם היו טמאים פורשים דמשם הוא מחנה שכינה אסורים ליכנס בטומאה, כדכ' 'סורו טמא קראו למו', שער היסוד, ששם היו מייסדין את ההלכה בלשכת הגזית ומשם יוצאת הוראה, **שער החריסית** שהיה מכוון כנגד זרחת החמה כדכ' 'ואומר לחרם ולא יזרח', **שער האיתון** שמשמש לכניסה ויציאה, שער התונן שהוא מיוסד בין שני שערים, **שער חדש** ששם חידשו סופרים את ההלכה בדאיתא בבוהים לב. דכ' 'יועמד יהושפט' וגו' שחידשו בה דברים ואמרו טבירי לא יכנס למחנה לויח, **שער העלין** שהוא למעלה מהחיל ועזרת נשים, פי' בקדושתו, ומעלה יתירה היתה בבית עולמים דאילו במשכן היה לכל מחנה לויח דין אחד, ובבית עולמים חיל ועזרת נשים חלוקים מזה הבית, ושער העלין למעלה מכולם.

בשילה ובית עולמים שעמדו בקביעות ניחא, שהיו מודדים את הרוחות פעם אחת, **אבל במבדק** שהיו חונים ונוסעים, **היה הארון מוכין להם את הרוחות, כדכ' 'ונסעו והיה נשואי המקדש'**, והיינו הארון דמקדש הם דברים המקודשים הארון והמזבח וכל כלי הקודש, וכיון דבני מררי היו נוסעים לפני בני קהת כדכ' 'הקימו את המשכן עד בואם' היינו בני מררי שהקימו קודם שיבואו בני קהת, וע"כ דעה דהקדים קרא ונסעו בני הקהתים משום דהיה מוכין להם את הרוחות.

הילון בני ישראל, **י"א** דהיו מהלכים כ'תיבה' דכ' 'כאשר יחנו כן יסעו', וי"א כקורה דכ' במחנה דו 'מאסף לכל המחנות', והא דכ' 'כאשר יחנו' וגו' י"ל דיסעו ע"פ הדיבור כמו החניה, ומ"ד כ'תיבה' ס"ל ד'מאסף לכל המחנות' משום שהיה מרובה באוכלוסין וכל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו.

לו מה מצטרף לבית למדוד בו תחום העיר, וזין ובליתות היוצאים מהכתלים נמדדים עם העיר, וילה"ס האם **אורי החצר** חשיב בית דירה ונמדד עם העיר, ואין להוכיח מבית שנפרץ מרוח אחת נמדד עמה, ומב' רוחות אינו נמדד, ואמרו דה"מ כשניטלה קורתו, ולכא' הוי כחצר, אבל אין להוכיח כן, כיון דשאני בית שהוקף לדירה, משא"כ חצר.

מידת אלפיים אמה אינה ברחוב העיר ונמצא מרויח בקרנות שהם עוד ב' אלפים אמה וח' מאות אמה.

פ"ה ה"ב

קרפף לעיר ע' אמה ושיריים, **לר"מ** נותנים, **ולחכמים** אין נותנים אלא בין שתי עיירות דאם יש קמא' ושליש ביניהן הרי"ו עיר אחת, **ופי' רב דנח'** ר"מ לחכמים בקרא דכ' 'מקיר העיר וחוצה לה, לר"מ מדכ' גם 'וחוצה לה' שמעי' דנותנים קרפף לעיר, **ולחכמים** מדכ' 'מקיר העיר' שמעי' דאין נותנים לעיר, מדכ' 'וחוצה לעיר' שמעי' דנותנים בין ב' עיירות, **אבל הק'** לרב דנמצא אין ב' עיירות נותנים רק קרפף אחד, ובמתני' **תנן ב'** קרפפיתא קמא' אמה ושליש, ופי' בבבלי דאה"נ וקאי אליבא דר"מ דיש קרפף לעיר אחת, וקמ"ל בב' קרפפיות בין ב' עיירות, דלא תימא שיתנו רק אחד.

ג' כפרים המשולשים אם יש בין שני החיצונים קמא' אמה ושליש עשה האמצעי את שלשתן להיות כאחד, **ולשמואל איירי'** ג' בשורה ואם יש קרפף בין עיר לעיר נעשו ג' כאחת, והיינו כרבנן דנותנים קרפף אחד בין עיירות [א.ה. פי' ע"פ המבואר בבבלי שהובא לעיל, דסיפא כר"ם], **ולבר קפרא** איירי בצבוצה כמין סגול, ורואים 'כל' עיר היוצאת מהשתים דאם יש אורי שש קמא' אמה ושליש ללא אורי העיר השלישית הו עיר אחת, ובלבד שלא יאה בין אמצעי לחיצון אלפיים אמה שיוכל לילך מהחיצון לאמצע, ונימא רואין.

ילה"ס האם אמרי' רואין **עיר אחת בין ד' ערים** ונימא רואין מאן ומכאן, והיינו כשבא ללכת בין כל הערים, אבל בין ב' ערים ודאי דאמרי' רואים.

פ"ה ה"ג

לז אורך החבל למדידת התחום, אין מודדין אלא בחבל, **לתנא דמתני'** ש' ל' אמה פחות לפי שהוא נמתח ונשכר, ולא יתור לפי שהוא נקמא מתקפל, ומפסדי, ואיכא **דתני** בחבל של ד' אמות.

מקום הנחת החבל, לא ימוד אלא כנגד לבו אם אינו רוצה למוד בקרקע, ולא ישים זה כנגד צואתו וזה כנגד רגליו כיון דהחבל מתקצר והתחומין מתמעטין.

סוג החבל, איכא דתני בחבל של פשתן, **ואיכא דתני** בחבל של שלשלת שנמתח יפה, **ואמר ר'** **יהושע** דאמנם אין מידה של אמת אלא בחבל של שלשלת כנ"ל, א"נ שלשלת של ברזל שמתח, אבל כתיב בנביאים 'חבלים ופתיל פשתים בידו וקנה המדה'.

היה ממנו ולנחל עה' אמה, י"א מודד בחבל של ג' אמה וחזר כה' אמה לאחוריו, **וי"א** בחבל ג' אמה והשאר בחבל ד' אמות.

אופן המידה כשאין הקרקע שוה, היה מודד והגיע לגיא, או לגדר מבליעו וחוזר למדידתו, ואם הוא יתור מנ' מודד כנגד העיר ובלבד שלא יצא חוץ לתחום, וכע"ז אמרו **נחל צר מלמעלה ורחב מלמעלה** עד ג' אמה רואין אותו כאילו מלא עפר וזרורות, ונחל הרחב מנ' אמה וצדדי הנחל חוץ לתחום, רואים את המדרון והעליה כחלק משיעור התחום, וה"מ דמשערים למדון כשהמדרון מרחיק ד"ט שהוא שיעור מקום.

היה הנחל מעוקם בכל אותו צד מודד באומד, וחוזר ועושה כן בהר.

מקדיין בהרים, אם אינו יכול להבליעו כגון שראשיו יוצאין חוץ לתחום, אמר ר"מ דמקדיין בהרים כאילו נוקב את ההר ומודדים דרך תוקב למעט מידת מדרוגו, הנה לכנ"ע אף אף לחכמים בתוספתא אם **העלין אוחו החבל כנגד ראשו והתחתון כנגד מתניו**, אינה מידה ראויה, ואם **העלין כנגד מתניו והתחתון כנגד ראשו** לכנ"ע הוי מידה אע"ג דכה"ג מאריך את התחום כנ"ע מודד דמקדיין, אבל **תחתון כנגד לבו והעלין כנגד רגליו**, לא מודד מקדיין ולרבנן לא.

אין מקדיין בחבל ג' אמה ודלא כבבלי דמקדיין בחבל של ד' אמות, דכה"ג מאריך שכל דכ' ד' אמות מרויח חצי קומת אדם, א"נ אתי לפרש דחכמים נח' ע"ל ר"מ ובעי חבל של ג' אמה, ולר"מ של ד' אמות, ומודים חכמים להעלין כנגד רגליו והתחתון כנגד לבו.

אמרו בשם ר' חסדאי דאין מקדיין בערי הלויים אלא נותנים להם מידה יפה, ובעגלה ערופה, שמודדין איזו עיר קרובה לחלל, והנה בסוטה כז: במזאר דנח' כפי' המקראות דכ' 'אלפיים' וכ' 'אלף' לר"ע אלף למגרש ואלפיים לשבת, ולר"א אלף למגרש ואלפיים לשדות ורכמים, והק' אליבא דר"ע דתחום שבת ג"כ דאוי' כיצד בשבת מקדיין ובערי הלויים אין מקדיין.

אין קוברים בתחום הלויים דכ' 'ומגרשיהם יהיו לבתיהם ולכל חייהם', לחיים נתנו ולא לקברות.

פ"ה ה"ד

אין מודדין אלא מהמומחה הבקי במדידה, ואם נמצאו הקרנות שונים במידתם, **אזיל' אחר המרובה, וההדיוט שריבה** אין שומעין לו, והנה מהא דלא כ' היר' 'ההדיוט שמדד אין שומעין לו' לכאור' משפדע דהא דתנן אין מודדין אלא מן המומחה היינו לשון ומהא עד כהן פי' שמודדים התחום במקום השוה והשרי, ולפי"ז מידת הדיוט שפיר זמי, מיהו מידה היר' דאין כשנים היו מודדים שמעי' למרבה, מ"מ שאני הדיוט שריבה כנגד המומחה, דשומעין למומחה.

אננות על התחום, אפי' עבד ושפחה נאמנים לומר עד כאן תחום שבת, דלא אמרו חכמים להחמיר אלא להקל, ומשמע דתחומים אינם ד"ת, **ור'ש בר כרסנא** אמר דאין אלפים מחזור שהוא ד"ת, **ור"ש בר כרסנא** אמר דאין אסור מד"ת אלא יב' מיל כמחנה בשראל.

פ"ה ה"ה

לח האם ומתי מערבין את כל העיר, הנה אין מערבין עיר שילהם של רבים עד שאלפת תורת עיר, ולכן אמרו **עיר של יחיד** שהשייר לרבים, ונעשית של רבים ע"י שמכר להם, מערבין את כולה אף דעתה היא של רבים מ"מ היתה של יחיד, **ועיר של רבים** שנעשית של יחיד אין מערבין את כולה אף דעתה היא של יחיד מ"מ נידונת כבתחילה, אא"כ משייר ממנה, **לר' יהודה** אם משייר כמעט חדשה שביהודה הנקראת כן, וכדכ' 'צנן וחדשה וקציר גד' שיש בכין חמישים זוריון, ואפי' אנשים נשים וטף, ובלבד שיהיו מישראל ולא מעכ"ם, ובלבד שיהיו פתוחים לתוכה ולא אחורי העיר, ולר"ש אם משייר ג' חצירות של ב' בתים ב' חצר.

חלוקת רה"י תנה תני ר' יהודה דאין מערבין חציה, ואי"ל **דקאי על עיר של יחיד** דמערבין דוקא את כולה, וטעמא דאם לא יערבו כולם תהא רה"י עוברת בתוכה ותהא חלוקה חציה אלאו וחציה לאלו, וכיון דהני והני דרסיי, וס"ד דא"א לסלק אלו לאלו ע"י לחי, והטעם דאי"ל כן כיון דר' יהודה ס"ל דמותרין ע"י לחי מכאן ומכאן, ולחכמים לחי וקורה מכאן וצורות הפתח מכאן, [בבבלי וכן לעיל מייתי להן ברייתא גבי מבוי המפושל להר"י, והכא משמע דקאי ברה"י עצמה], ולכן אמרו דקאי על הא דתניא בתוספתא דאפי' עיר גדולה כאנטוכיא ואין בה אלא דלת אחת בלבד, מערבין עליה ולא בעי שיוך כיון דאין הר"י מפורשת בה, לא דמי להר"י, ואמר ר"י דאין מערבין חציה דכה"ג לא מהני לחי לסלק דריסת הרבים אלו מאלו, אבל בעיר דמתני' מהני לחי או קורה לחלק את הר"ש שבתוכה. ומהא דמסלקין אלו לאלו, ש"מ דבני מבוי שנתנו קורה בחציו, הפנימיים מותרים ואין החיצוניים אסורים על הפנימיים אף דהחיצוניים עצמן אסורים, ואם נתנו גם החיצוניים כולם אסורים כיון דהוי רשות אחת אינם יכולים לחלק ע"י קורה, אלא יתנו בראש המבוי והיוו כולם מותרים, וכן **ל' מבואות** הפתוחים למבוי ונתנו לו מבוי כפי"ז אסורים, אלא יתנו בראש המבוי והיוו מותרים והה"א שייחיו את הקורות ויערבו בין כולם, אלא בא לומר דאין היתר ע"י ב' קורות שאין מערבין דוח.

ר' פנחס עלה לא"י קורה בראש כולה, מהוהלים, וכשנשאלו האם חלקו ורואהו, השיבו שנעשית לחיצוקן כתלים ולא להיתר טלטול שבת.

פ"ה ה"ו

אמר לבנו לערב בשבילו, מי שהיה בביהש"מ במזרח ואמר לבנו מבוע"י לערב במערבו, או איפכא, אם יש ממנו ולביתו אלפיים אמה ולעירובו יתור מכאן, מותר לביתו ואסור לעירובו כיון דאין עלה עירוב בו, ותלי דרועה לעירוב בביתו, ואם לעירובו אלפיים אמה ולביתו יותר מכאן, מותר לעירובו ולא לביתו, ו[כיון דשייך שיהא קרוב לעירובו יותר מביתו בהכרח דבנו בצד השני היינו במערב ממנו ולא בצד מערב].

נתן עירוב בעיבוייה של עיר ע"י אמה ושיריים, לא עשה כלום דאף חלף עירובו כל העיר דכ' אמות.

נתן עירוב חוץ לתחום הם שנשכר לרוח זו, מפסדי הוא לרוח שכנגדה.

פ"ה ה"ז

לט אנשי עיר גדולה הסמוכין לעיר קטנה שהניחו עירוב סמוך לעיר הקטנה, מהלכין את כל עיר קטנה, ואין אנשי עיר הקטנה מהלכין את כל עיר הגדולה כיון דלא נבלעה העיר הגדולה בתוך התחום דידה, **י"א דעיר** עצמה נחשבת לר' אמות ולית ליה אלא אלה ותתקצר אמה, וי"א דלא חשבי' לה כלל מהאלפיים אמה.

מי שהיה בעיר גדולה ונתן עירובו **בתוך** העיר הקטנה או איפכא, **לת"ק מהלך** את כולה כאילו היא ד' אמות וחוצה לה אלפיים אמה, **ולר"ע** אין לו ממקום עירובו אלא אלפיים אמה, **וה"מ דנח'** כשתנן העירוב בפלטיא דכה"ג **לר"ע** לא חשיב כל העיר כד' אמות אלא **נתן העירוב בבתיים** אף לר"ע כל העיר כד' אמות, **וילה"ס** באופן שעירבו כל העיר עירובי חצירות ושיטופי מבואות, האם מודה ר"ע בנתן בפלטיא.

בראשונה היו בני טבריה מהלכין את כל חמתה דהוי עיר קטנה, ובני חמתה הילכו עד הכיפה שבטבריה, ועכשיו שהוסיפו בתים הכל כעיר אחת.

רבי האמין לרועה שבני מגדל היו עולין לחממה ומהלכין את חמתה עד שמגיעין לחצר החיצונה הסמוכה לגשר' ששם כלה אלפיים אמה, והתייר כן ע"פ רועה זה אף דרועה פסול לעדות מ"מ לא גרע מעבד ושפחה דתנן לעיל דנאמנים.

רבי אמר שיהיו בני גדר יורדין לחממה ועולין לגדר ובני חמתה לא עולין לגדר, **י"מ** מפני הרשויות שהיו בני גדר שכן בהם וחובטין בהם, **וי"מ** משום דחמתה היא עיר קטנה וגדר היא עיר גדולה.

עיר שחורבה ואין בה דירין, אבל מחיצותיה קיימות, **לר"א** מהלך את כולה וחוצה לה ד' אמות ולא דמי למערה דלהלן דמודים בה חכמים לר"ע, **ולשמואל** אין לו ממקום עירובו אלא ד'

אמות, והנה אמרו בשם רב **דהנותן עירובו בדיור וסתר** מהלך את כולה וחוצה לה אפליים אמה, ודיר וסתר כעיר שחרבה וע"כ משום שראויין מיהא לדירויין וה"נ עיר שחרבה.

מהיכן מודד בעיר חדשה ובעיר ישנה, עיר חדשה מודד מהבתים החיצונים של העיר, אבל לא מחומתה כיון דאין חומתה חטובה ובטילה לעיר, וצ"ל דהחומה גריעא מדיד וסתר דתוך החומה אינו עומד לדירויין, **ועיר ישנה** מודד מהחומה, ונח' בביאור חדשה וישנה, **לר' חסדא** עיר חדשה שבנה בתים ואח"כ חומה ושעמ"י דאין החומה השובה, וכע"ז אשכחן גבי בתי עיר חומה, וישנה שבנה חומה ואח"כ בתים, **ולר"ז** תרוייהו ישנה, וחדשה היינו שהיו בה דירויין וחורבו ואף כדולה כ"מ מ"מ לא ימדוד אלא מהבתים, כיון דעתה אין החומה בטילה לדירויין, ור"ז כשי' גבי ט"ו שבנו לשם קרפף, וא"ו לשם דירויין, דאפי' בנה את העשירי לשם דייר הרי הוא כדיר ומדד לקריה, ומדדיין מהחומה אפי"כ דהשתא משוי חומתה לשם דירה, מ"מ מהני לדידיה ישב ולבסוף הוקף דמודד מהחומה.

פ"ה ה"ח

ר"ע שאל לחכמים האם לא מודים בנתן עירוב **בפי המערה** דאף שהיא מוקפת מחיצות מ"מ לא חשבי' כד' אמות, והשיבו חכמים דמודים דוקא במערה שאין בה דירויין, אבל כשיש בה דירויין מהלך את כולה וחוצה לה אפליים אמה, **ולר"ז** דירויין אלה ראויי לדירויין כדאמרנו על מערה דרואין אותה כאילו היא מליאה מים וטטין], ונמצא קל בתוכה שיש בה דירויין, מעל גבה שאין בה דירויין. **המודד וכלה מידתו במערה** אף לחכמים דנח' על ר"ע כלה מידתו בתוך המערה.

מ עירוב בקרפף, הקונה שבייתה בקרפף מהלך את כולו דהוי כולו כרה"ג גמור, וחוצה לו אפליים אמה, והנותן עירובו בקרפף כיון דאין בו דירויין לר"ע אין לו ממקום עירובו אלא אפליים אמה, **ואם אמר שתקנה לו שבייתה בקרפף** אליאינן דר"ע, לר"מ דס"ל לעיל פ"ד ה"ז דעיקר עירוב בכרך אין לו ממקום עירובו אפליים אמה, ולר' יהודה דעיקר עירוב ברגליו, מהלך את כולו וחוצה לו, דדוקא בכרך אפשר שחמירי ר"ע.

גג המגדל נדון כעיר ומהלך את כל הגג וחוצה לו אפליים אמה, גג **המערה** כשדה ואפי' איכא דירויין במערה, מ"מ אין ניכר שהיה גג המערה, ואמר ר' יצחק בר' אבא רש"מ דמערה שיהא גג פתחים ויש ביניהם ד' אפליים אמה חסר אחת, מהלך על גגה כיון דגג המערה נדון כשדות, והטעם כיון דיכול זה להניח נעלו בסוף התחום מצד זה וליטול מהצד השני ולר"א דיכול עק מב' רוחות, וא"ו יש ד' אפליים אמה אין לו ממקום עירובו אלא אפליים אמה, וכן ס"ל לר' אחא בשם ר"ח בגג המערה, אבל בגג החומה מהלך אפי' יותר מד' אפליים, וכן מהלך גג המערה ו' אפליים ע"י בורגנין.

טלטול בגנין שעירבו בהם עירובי חצירות, הנה תנן להלן פ"ט דר"מ מטלטלין בגנין, **ר"א** וכן ס"ל **לשמואל** עד בית סאתיים, ולרב כל גנות העיר רשות אחת ומטלטלין אפי' כור אפ"ס כוריים, וה"נ נח' רב ושמואל **בספינה** האם מטלטלין עד בית סאתיים או בכלה, דלשמואל המחצה לאו לדירה אלא להבריש המים.

הדר

פ"ה ה"א

הנה מדרבנן גזרו שלא יוציא מבית לחצר, והיינו דמוציא מרשות המיוחדת לו לרשות של אחרים, והטעם דחיישי' שיבוא להוציא מהר"ז להדר', והר"מ גזרו כשלא עירבו דהוי כרה"ג, אבל לא גזרו בעירבו כיון דנעשה כל הבתים רשות אחת, ואומר **הדר עם העכו"ם בחצר או עם מי שישנו מודה בעירובו** דכיון כותל, **לתק"ו** הרי"ז אוסר כדיון ב' ישראלים האוסרים זה על זה, **ולראב"ז** אינו אוסר דדירת עכו"ם לאו שמהי דירה, עד שיהיו שני ישראלים אוסרים זה על זה דכה"ג גזר שלא ידור ישראל עם העכו"ם, אבל בישראל אחד קיון דלא שכיח לא גזר.

חצר של עכו"ם כדיר וסתר כל בהמה והיינו כר"מ דדירת עכו"ם לאו שמהי דירה, ובדליאט ישראל חצר מתוך ישראל ליכנס לביתו של עכו"ם ולהוציא לחצר אע"פ שבתים הרבה פתוחים לחצר, כגון בדאיאט שם ישראל דהוי אסור להוציא, ות"ק דמתני' ס"ל דהוי כבית הבקר ודירת ישראל דס"ל לרבנן דאוסר, וה"נ עכו"ם אוסר, ובבבלי עב: מבואר דר"י פליג דאין בית הבקר אוסר, [וכונסא ס"ל לירי בדית הבקר אוסר רק על דירת ישראל חבירו אבל כשיש לשנים בית הבקר לא אסרי האדרין], ולראב"י אין בית

הבקר וישראל אוסר מחמת הבהמה, וכונן בבהמת הפקר, וה"נ עכו"ם אוסר.

הלכה כר"י בן גורי ע"פ פי' הבבלי במשנה לעיל פ"ד ה"ה דס"ל לריב"ז דחפצי הפקר קונים שבייתה, וקמ"ל אליבא דראב"י דבהמת הפקר הוי עכו"ם בין לענין שבייתה ובין לענין עירוב, אבל לרבנן לא צריכא ומשור"ה לא קשיא להו מבהמת הפקר דפשיטא שאינה אוסרת, כמז דאשכחנן לענין שבייתה דחפצי הפקר אינן קונים שבייתה וחפצי עכו"ם קונים שבייתה.

פ"ו ה"ב

מא מעשה בר"ג שצדוקי אחד דר עממה במבוי וס"ל לר"ז צדוקי אינו כנכר, ומ"מ עירוב לא מהני בו לפי שאינו מודה בעירוב, ואוסר עד שיראל עד שיטבל רשות, **לתק"ו** אמר הלל אבא מהרו והוציאו כל הכלים לחצר שלא יוציא ויאסור עליכם, **ולר' יהודה** אמר מהרו ועשו צרכיהם במבוי קודם שיוציא ויאסור עליכם ויתבאר בהמשך בביאור מח'.

אין הלכה כר' יהודה, ואף דפשיטא דר"י ורבנן הלכה כרבנן, מ"מ הו"א דהלכה כר"י כיון דהלכה בעירובין אף המיקל, וכדאמרנו דהלכה כריב"ז דהיינו קנה שבייתה, ואח' דפשיטא דהלכה כדברי המכיל, מ"מ ס"ד דדדוקא יחיד אצל יחיד, אבל יחיד אצל רבים ס"ד דאין הלכה כדברי המיקל ולכן חיישו דהאט אין הלכה כר' יהודה, והנה לכא"פ מחמיר, ופי' בשיירי הקרבן דר"י מיקל דאצ"צ להוציא כלים אלא מני עינישה כרבינ כל דהו, וצ"ע דסוגיית הירר' להלן לא אחיא כן, ועוד הלא"ת דר"י הוא ר"מ ובעלמא ר"י ו"מ הלכה כר"י, ולא כר"מ, ומשמע כיון דהוי סתמה הוי כרבים, אבל סוגיית הבבלי עירובין מה. לא משמע הכי, ועוד צ"ע לפי הש"ק מ"י באמת אין הלכה כר"י מאחר שהוטא המיקל, ולעיל ה"א ה"א פי' מ"ט באמת אין הלכה כר"י בקורה, ולכן נראה דה"א כנא מחמיר ואין הלכה כמותו, וכל האי סוגיא 'נשתרבי' מלעיל פ"ק, והוצרך כהנא לומר דאין הלכה כר"י כיון דר"מ ור"י הלכה כר"י, והכא אין הלכה כר"י משום דבעירוב הלכה כר' המיקל.

ישראל ועכו"ם הדרין בחצר שיש לה ב' פתחים לב' מבואות, הישראל אוסר במבוי שרגיל בו דמסלק עצמו מהמבוי השני, אבל העכו"ם אוסר בשניהם שאינו שומע לנו לסלק עצמו משם.

ג' חצירות ישראל מכאן ומכאן ועכו"ם באמצע אזלי' אחר הרגיל דאין עכו"ם יוצא דרך חצר שאינו רגיל בה, ואם ביטל ישראל רשותו או השכיר העכו"ם רשותו שהם רגילים בו, נעשה שאינו רגיל להרגיל כיון דעתה דרכן דרך שם, **ואם עירב** הישראל עם המבוי שאינו רגיל לא הותר הרגיל ע"ז' דלא נסתלק מהם.

עוד שנחשבים כעכו"ם, גר תושב ועבד תושב שלא קיבל אלא ד' מצוות בני נח, וישראל מומר בגילוי פנים פי' בפרהסיא, ואפי' מומר לעביות דרבנן הרי הוא כעכו"ם לכל דבר דאין מועיל לו עד שישכיר, וס"ל לצדוקי דס"ל לדרג' במתני' דמהני בו ביטול רשות, ושאי צדוקי דמנמא אבותיין בידי, ב"י.

אכסניא גוי וקוסטר שוטר, איכא דתני הקוסטר אוסר מיד ואכסניא לאחר ל' יום והיינו קוסטר ברגיל אצלו ולכן אוסר מיד ואכסניא בשאינו רגיל אלא הוי אורח ולכן בעי ל' יום, ואיכא דתני קוסטר לאחר ל' יום ואכסניא אינה אוסרת לעולם, והיינו דהן ברייתא איירי באינו רגיל אצלו, וקוסטר הוי כעלה ברשות כיון דרמיא דמלכותא דיינא, ואכסניא כשעלה שלא ברשות ואינה אוסרת לעולם, **וימצא** דנכנס ברשות ברגיל אוסר מיד, ואינו רגיל אוסר לאחר ל' יום, ושלא ברשות אינו אוסר לעולם, וקוסטר הוי כברשות.

האם צדוקי מבטל רשותו, **י"ז** בביאור מוח' רמ"י ור"י במתני', דרבי ס"ל דאין צדוקי מבטל רשותו והוי כעכו"ם, ור"מ ס"ל מבטל רשותו ובין דר"מ דאמר **מ' מהרו להוציא'**, כיון דמדמה ר"מ שזכו במבוי תחילה פי' שיכול לחזור בו ולהחזיק, וכן תני לר"מ צדוקי מבטל רשות, והא דתני המבטל רשותו והוציא בין שווג ובין מזיד והיינו דחור בו, אוסר ומשמע אפי' זכה הלה תחילה, ומאי מהני האי שיזכו תחילה, **ל"ל דגרסי'** אינו אוסר, **ו"י"מ דלכ"ה** פי' לצדוקי בביטול רשות, אלא דלר"י מבטל וחוזר בו ולכן אמר ר"ג שיעשו כל צרכיהם, ולר"מ מבטל ואינו חוזר בו, והא דאמר ר"מ **מ'הרו להוציא'**, י"ל דמודה ר"מ בזכו בחצר תחילה פי' דאם זכה יכול לחזור בו, ולכן אמר מהרו, ו**וכע"ז** תני משום ביטול רשות כנ"ל, וכן הא דתני דבין בשווג ובין במזיד אוסר צ"ל אחרת, ודל"מ אינו חוזר בו, ולר"י במזיד חוזר ובשווג אינו אוסר, אמנם לעיל פ"ק ה"א מבואר דר"י ס"ל צדוקי דאפי' שווג חוזר כיון דחשוד לטלטל ועשו אותו כמודי.

פ"ו ה"ב

מב אנשי חצר ששכח א' מהם לערב, ובטל להם חצרו ולא ביתו, **ביתו** אסור מלהכניס ולהוציא לו ולהם, **בתיהם** מותרים לו ולהן להכניס ולהוציא לחצר, **תננו לו רשותן** הוא מותר והן אסורים אפי' מביתו ואף דרשות אחת היא, והטעם כיון דאם משתמשים בחצר הוי כאילו חצורים ונטלים רשותן ואוסרים עליו, והא דברישא כשביטל שרי ליה להשתמש אצלם, שאני התם דאפי' משתמשי אינו נוטל את רשות האחרים אלא הוי כאורח יכנס לגבי חד אינם אורחים.

האם יכולים לבטל רשותם אחרי שביטל היחיד להם, **בשם רב אמרו** לומר חלילה, **ולשמואל** אינו חוזר חלילה ובבלי פי' משום דאין מבטלין מחצר לחצר, ושמואל לשי' בבבלי דאין ביטול מחצר לחצר, אבל ביר' הלהן ה"ח מבואר דלשמואל אצלם, מחצר לחצר, וצ"ל דהאט ס"ל לא תיקובי רשות אלא חדא זימנא, והא דתני במתני' תננו רשותן אחר שביטל, לאו בחד גזוני איירי אלא לצדדין ולעולם לשמואל אי ביטל אין חצורין ומבטלין לו.

שנים ששכחו לערב וביטלו בני החצר רשותן שניהם אוסרים זה על זה דהבתים מיוחדים לבעליהם, ואסורים להוציא לרשות של שניהם, דשנים נותנים רשות להתיר את כולם ואין שנים נוטלים רשות כיון דאוסרים זה על זה.

מי נותן ומי נוטל רשות, א' שלא עירב נותן רשותו לא' שעירב, ואיירי בחצר שיש בה ג' דירויין, ומבואר דאצ"צ לבטל רשותו לכאז"ל מבני החצר, אלא סמי באחד, אבל בבבלי מבואר דצריך לבטל לכאז"ל מבני השתי, ועוד אמרו ב' **שעירבו נותנים** רשותן לא' שלא עירב, וב' שלא עירבו נותנין רשותן לב' שעירבו או לאחד שלא עירב, **אבל א'** שעירבו אינו נותן רשות לאחד שלא עירב, ואין ב' שעירבו נותנים רשות לב' שלא עירבו, וכן ב' שלא עירבו אין נותנים לב' שלא עירבו, ותמצא דהכל נותנים רשותן ונוטלין רשות, מלבד ב' שלא עירבו שנותנין ואין נוטלין כל"ל במתני'.

עשרה ישראל הדרין בבית אחד, כאז"א צריך לבטל רשותו אף לדענין עירוב כחד חשיבי, וסגי דא' יתן בשביל כולם, מ"מ כל שלא בטלי כולם רשותן אכתי מחזיק ברשותו ואוסר, וכן **ג' עכו"ם הדרין בבית אחד** צריך כאז"א להשכיר רשותו.

שמשו ולקיטו המלקט בימות החמה, גם יכולים להשכיר, כדהתיר ר' שמואל באשת פרס' אחד שהשכירה חצרה שלא מדעתו.

הלכה ישראל ששכח לערב, מבטל רשותו, **ועכו"ם** לית ליה ביטול רשות, אלא משכיר, **ר"א** בשו"פ, **ו"א** אפי' באגוז או תמרה פתוחים משו"פ.

ו' יעקב ב"א כשהיה הולך לאכסניא ולא היה מצליח לשכור, היה מפורש צלציו בבית העכו"ם ונתחשב כשמשו ולקיטו ואם היו אחרים היו מצטרפים עמו לעירוב, **וה"מ** בפונדק עכו"ם, אבל בפונדק ישראל שלא רוצה לערב, לא מהני דאינו חשוד לטלטל וממילא לא שכיח, ולכן לא תקנו דיהני שכיחי ולקיטו.

פ"ו ה"ד

מג מתי נותנין רשות והיינו ביטול רשות, **לב"ש** מבעוד יום, **ולב"ה** אפי' משתחשך בבבלי מבואר דנח' האם ביטול רשות הוא קנין ואין קנין בשבת, אבל ביר' משמע דנח' כסברא דהואיל ונאסרה מקצת נאסרה כולה, וע"כ צ"ל דלב"ה אפי' משתחשך ולא רק משתחשך דאל"כ תק' דהוי מקולי ב"ש וחומרי ב"ה והר"ל לשוני בעדיית.

מי שביטל רשותו והוציא משתחשך, **לר"מ** בין בשווג ובין במזיד אינו אוסר אם החזיקו בני החצר תחילה, דאינו יכול לחזור ולתכות, **ולר' יהודה** מזיד אוסר ואפי' החזיקו בני החצר, שווג אינו אוסר.

שותף בחצר שמת, ב' שהיו שותפינן בחצר ולא עירבו ומת א' קודם שחשכה וירשו אחד מהשוק, קודם שחשכה אינו אוסר דאין א' מהשוק אוסר עד שידור שם, משחשכה אוסר כיון דנכנסה שבת באיסור, ואמרנו דאתיין ככ"ש, אבל לב"ה דמבטלין רשות משתחשך לא אמרי' דהואיל ונאסרה נאסרה, וכיון שמת אין קל ביטול רשות גדול מזה, וכע"ז **א' מהשוק** שהיה לו בית בחצר ומת ונפל בירושה לא' מבני החצר, קודם שחשכה אוסר הייושו שלא עירב, ומשתחשכה אינו אוסר, וה"נ דאתיין ככ"ש, אבל לב"ה אינו אוסר דיכול לבטל אף משתחשך.

שכירות מעכו"ם משתחשך ר' חמא התיך, **ושמעו** דר"י אמר יפה עשיתם, ור"ל אמר דלא יפה עשיתם, ופי' דלא נח' אלא יפה עשיתם ששכרתם כיון דאינו קנין דלא דמי למקח וממכר בשבת, ולא יפה עשיתם שטלטלתם כיון דנכנסה שבת באיסור, ונ"א דר"ל ס"ל לא יפה ששכרתם ולא יפה שטלטלתם דאיכא גם איסור שבת דלא דמי לביטול רשות שהוי סילוק בעלמא, ושטמ משום דבעי שכירות גמורה שו"פ, א"נ אפי' אי בעי שכירות רעועה הוי מקח וממכר.

ילה"ס האם אמרי' **הואיל והותרה הותרה במחיצות**, והיינו ב' שעירוב עירוב אחד במחיצת' שתי' דאין מטלטלין אלא בהיקף ב"ס כדין יחיד, אבל שירא דהיינו ג' בנ"א נותנים להם כל צרכן, ובא עכו"ם והוסיף על הב' עוד ישראל בשבת דאי אמרי' הואיל ואסרה לא הותרו בו' סאין, ואי ל"א נאסרה מותרים בו' סאין, וכן ילה"ס בהקיפו ג' יחד ובא עכו"ם ונטל אחד מהם בשבת האם מותרים רק בב"א או דהותרו בכל הו' סאין, ומקור לספק דאמרו לך שבת שנגנסה בהיתר מותר באיסור אסור, מלבד המבטל רשות, וי"א אף המשכיר.

שכירות מבעל הפונדק המשכיר חדרים ואין השוכר נמצא כאן, **אמרו זקני הדרום** דשרי, **ורשב"ל** אסר כיון דהעכו"ם יכול להוציא את השוכר, ואי"ל דמעתה אין בתנינו שלנו מחמת דיכולים להוציא אותנו, כיון דאין אונוסים לצאת מבתינו אלא רק לזרז עמנו, משא"כ השוכר בפונדק דיכול להוציא.

פ"ו ה"ה

בעל הבית שהיה שותף לשכנים לא לשם עירוב אלא לשם סחורה, והיינו בג' חצירות, והיה שותף **לזה ביין ולזה ביין** אי"צ לערב ולזה מי"ד אף שהיין בב' כלים ואין הכל שותפין כאחד מי"מ בעה"ב מחברו, ואם היה שותף **לזה ביין ולזה בשמן**, **לת"ק** צריכים לערב, **ולר"ש** אף בשמן ויין אי"צ לערב כיון דדרוך לשותות איגרוגן וראוי להתערב.

הא דשאני יין ויין מיין ושמן, **י"א** כיון דדרך ארמץ שנו ואין מקפידין ביין ויין, משא"כ ביין ושמן, ונ"ל דמגנתי' דוקא בכלי אחד ויין ושמן אורחא דמילתא שאינם בכלי אחד.

מד לר"א בן תדאי בין יין ויין ובין יין ושמן אין מותרים עד שיערבו עירובי חצירות ולא סגי בשיתוף, אבל במבוי מותרים, ואמר רב דהלכה כר"א בן תדאי, **ואמר ר"ז דאתאי בר"מ, לר' מנא** כר"מ דבעי שיתוף במבוי ובחצר ולא סמכין על שיתוף לבד, כמבואר בפרק חלון, אבל לרבנן דברייתא סמכין על שיתוף לבדו, **ולר' יוסה** רב בון כר"מ שאינם מערביין לאדם אלא לדעתו אבל לר"י זוכין לאדם שלא עירב שלא מדעתו, ולר"מ אף שיתוף מבוואת לא מהני ע"י שיתוף דממילא. הנה רב דאמר הלכה כר"א בן תדאי, נמצא דאליבא דר' מנא אמר ר"ז דהכלה כר"מ, וכדאמר ר' יוחנן **דנהגו כר"מ בעירובין** דבעי עירוב במקום שיתוף, **ותענית ציבור** דיש נשיאת כפיים במנחה ונעילה בתענית ומעמדות, וי"א **אף במגילת אסתר** כר"מ דתנן במגילה מהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא יד"ת, לר"מ קורא את כולה, ונתנה אי"ז הלכה, דארייז אין מורין כן].

פ"ו ה"ו

ה' חבורות ששבתו בטרקלין אחד וחלקוהו ע"י מחיצות, ולכולן יש פתח לטרקלין ומהטרקלין לחצר, **לבי"ש** כל חבורה וחבורה צריכה לתת עירוב לחצר והו"ה אם רוצים לטלטל לטרקלין, **ולבי"ה** עירוב א' לכולם, דארייז בפפליונות מחיצות י"ט שאינן מגיעות עד התקרה, וכיון דארי"ז עירוב ביהם, ה"ז אי"ז עירוב לטלטל בחצר, חלק אחד, אבל במחיצות המגיעות עד התקרה וכן אם שרויין מקצתן בעליות וחדרים אף ב"ה מודים דצריך עירוב לכל חבורה וחבורה.

ה' חבורות בטרקלין המחולק שהיו שותפים בעיסה ותבטשיל שהיו מתעסקים במקום אפיה ותבטשיל אחד מערבין עירוב אחד לכולם, ור' שייך ה"ק דמעתה אף שהיין בחדרין או בעליות פי' דאין"ו מחמת התקלה אלא מחמת המגילת, ואי"ל פ' שהיו שותפים ממש בעיסה, והק' דאפי' בלא טרקלין אפי' חלוקין לגמרי מהני השתופות לעירוב, מיהו בירו' הלן ה"ז מבואר דלא סמכין על שותפות דממילא אלא בשותפי מבוואת, אבל לא בעירובי חצירות, ועי' בר"מ והראב"ד שהיה להם ג' אחרת בירו' שם.

ב' בתים זה לפנים מזה ועירב הפנימי עם בני החצר, אין להפנים צריך לערב כיון דלפנימי שני דרסיה רגל אצלו ובטל החיצון לפנימי, עירב החיצון, הפנימי צריך לערב כיון דאוסר עליהם, [ואיפכא במחזיק במציצ, דאם החזיק בפנימי צריך להחזיק בחיצון, ואם החזיק בחיצון אי"צ להחזיק בפנימי].

בית שער ליחיד, ב' בתים ולא עירב הפנימי ואיירי שאינו אוסר כגון שאינו בביתו, **י"א** דאין החיצון אוסר ונעשה בית שער לפנימי ואין דור בבית שער אוסר ואי"צ עירוב, ו**ש"מ** דאוסר בית שער ליחיד, אבל **לרב** אין בית שער ליחיד, אלא לרבים.

ב' בנ"א, א' דר ברוש וא' שלא ברוש שיכול בעה"ב לסלקו כל שעה, עירב שיש לו רשות הותר השני שהוא נטפל אליו, עירב שאין לו רשות לא הותר שיש לו רשות.

פ"ו ה"ז

מה האחין שאוכלין על שולחן אביהן וישינים בבתיהן ודרים אחרים עמהם בחצר, צריכין עירוב לכאור' אף שאוכלין על שולחן אביהם, ואם שכח א' ולא עירב צריך לבטל רשותו, וה"מ כשמוליכין את העירוב לבית אחר, אבל אם כולם מוליכין לבית אביהם אי"צ עירוב דבית שמחזיק בו עירוב אי"צ ליתן עירוב.

עיקר דיוורין, לרב מקום שינה, ולשמואל מקום פת, ושמע'י דהכי ס"ל לשמואל מדאמר שמואל הזורק מיה"ז לרה"ז דרז ה"ז למעלה מ"י שבות היא דס"ל למעלה מ"י קובע רשות, והיינו כיון דניחא תשמישה לפת, והא דמשמע דעיקר דיוורין במקום שינה ממתני' שהולכין לישון בבתיהם, **י"ל דאה"נ** אוכלים בבתיהן, אלא דמקבלין מנותיהן מאביהן.

הא אתא האחין ושיכבי כשותפין ותני לעיל דשותפין ביין ויין אי"צ עירוב, ואף דמבואר להלן ה"ח דלא מהני שיתוף דממילא בעירובי חצירות, י"ל דשאני שבת האשונה דהתירו מדוחק, אי"ז הכא שאני דהוי שותפין במאכלם, ומ"מ **י"ל דשאני** אה דאביהן מזכה לרן וכן מה שאוכלין, אבל מהני שיתוף זה דאם מניחים שם העירוב, דאי"צ לערב דנמשיכים כל הבנים אחר בית אביהם וה"ה נמי היכא דאין האחרים דרים עמהם דכה"נ אין האחרים אוסרין עליהם, ואינוהו לא אסרי אהדיד.

שמואל אמר **דיכולים לערב בכרך אחד**, הנה אין לפרש דס"ל מקום שינה עדיף דאין דשמואל ס"ל מקום פת עדיף, אלא יל"פ דחידוש שמואל דשרי לערב בפת אחד ששותפים בו, אף דאין מערבין בפרוסה אפי' היא מאפה סאה, מ"מ מהני ככר אחד לכמה שותפים.

האם בתי שמניחים בו את העירוב צריך ליתן עירוב, מבואר מתני' דהאחין אי"צ לערב אם נותנים בהיתם את העירוב, ומצינו מנח' **י"ל דלבי"ש צריך ליתן ולבי"ה** אי"צ, ואמר ר' המנונא דאי"צ כלום כיון דענין עירוב שקובעים יחד ובבית זה ודאי קבוע דיוורין, ור' חסדאי אמר דבית שמניחים בו את העירוב נעשה כשותף ולכן צריך שהיה לו פת בסלו, והק' ר' המנונא לר"ח ממח' רבנן, דהנה **מבוי שבצד אחד ישראל ובצד אחד עכו"ם** עירבו וישאליהם בניהם, אף דבישראל אחד אין העכו"ם אוסר עליו, מי"מ **לר"ה בשם רב** אם עירבו דרך פתחים העכו"ם אוסר דס"ל דאין העירוב עושה אותן אחד ממש ליחשב כחד לגבי העכו"ם [דה"מ וגזרו דעכו"ם אוסר בתרין], **ובשם ר' יוחנן** אפי' עירבו דרך חלונות שהיו בתיהם פתוחים לחצר יחד החלון, אין העכו"ם אוסר עליהם ואף דכה"נ יש עירוב שלא אוסר, משום דהעירוב עושה אותן אחד, ולפי"ז הק' ר' המנונא דאי הוו שותפין ובית שמניחים בו העירוב ג"כ צריך ליתן עירוב, והיינו דלא חשיב כחד, ואי"כ יאסרו ע"י העכו"ם ואף רב דפליג ה"מ לגבי דחשיבי כתרתי לגבי עכו"ם דלא אולי' בתר עירוב, אבל ע"י עירוב מודה דהוו כחד, ואפשר דס"ל לירי דר"ס אי"ז דעירוב משום קנין ונעשים הכל שותפים בכל הבתים, אבל צ"ע דאי לא נתן פת להדיא מבואר קנה עירוב, וצ"ל דר"ח ה"ק דנעשה שותף היינו דעירוב משום קנין ובית שמניחין בו אי"ז ליתן פת משום דאיהו נתן את ביתו, [ולפי"ז אי"צ שיאה פת בסלון].

עירוב בבי' מקומות, בני המבוי שנתנו עירובן בב' מקומות, אם חילקו מחמת שאין מקום בכלי הרי"ז

מותר, ואם בשביל לחלוקן שמקפידין שלא יתערב הרי"ז אסור, ור' יוסה היה מבזה לזו שנאמר שנתנה עיגול גדול מכולם שנתנה בו סימן, ומקפדת על כך, ואי"ז עירוב.

ר' יוסי בר בון היה **מברך על העירוב לביל שבת**, לומר שנעשה בו מצוה.

מערבין בבית ישן והיינו בית שהניחו בו כבר, מפני דרכי שלום שלא יתרעם זה שהניחו אצלו משום שהיה נפטר מליתן פת, וכן שנארו שחושדין אותו שגונב מהעירוב.

פ"ו ה"ח

מן מבוי ושיתוף, ה' חצירות פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי ועירבה לו חצר לעצמה, ולא נשתתפו במבוי, מותרין בחצירות ואסורין במבוי דלא מהני עירוב החצר לשיתוף המבוי, והיינו כר"מ כפי שיבואר, ואם נשתתפו גם במבוי מותרין כאן וכאן, ואמרו דכשלא נשתתפו במבוי ה"מ דמותרים בחצירות שהן פתוחות למבוי, אבל אם אינם פתוחות למבוי, אפי' עירבו אסורות, ו**כר"ע** דאמר דריסת הרגל אסורת ואפי' דריסת הרגל המותרת במקומה אוסרת את חביתה.

עירבו בחצירות ונשתתפו במבוי **ושכח א' מבני החצר לערב**, מותרין כאן וכאן דכיון דהשתתף סמכין בעירוב על השיתוף, ואם **שכח א' מבני המבוי להשתתף** מותרין בחצירות ואסורין במבוי דעירוב לא מהני לשיתוף בכל גונו, שהמבוי לחצירות כחצר לבתים.

האם שיתוף פתחים שיערבו החצירות, לרבנן לא בעי כיון דכל החצירות נאקד עם המבוי, **ולר"ב** ע"י גם עירוב וגם שיתוף והיינו רישא דמתני', ונהגו הכל כר"מ בהא, ובת"צ נשיאת כפיים במנחה ונעילה של תענית ומעמדות, וי"א אף במגילת אסתר דבעי לקרוא כולה.

אף דר"מ ס"ל דמהני ביטול רשות לשוכח לערב, והם מבטלין לו [א.ה.ו] וכמ"ד לעיל מב. דחזר חלילה], מ"מ יכול לסמוך על שיתוף, ואף דר"מ ס"ל דבעי שיתוף ועירוב [ואמר להכמיס דס"ל דסגי בשיתוף משכחינים תורת עירובין], ואין לישב כמ"ד דפי' בטעמא דר"מ דבעי תרתי דחייש' שמא ילך לחצר שאינה צריכה שיתוף, כגון חצר רוגלת מבוי שיש לו ב' חצירות ואחת מהן רגילה לילך של מבוי אחר, והוא רואה אותן מערבין ולא משתתפין וסבור לומר דעירוב מועיל ללא שיתוף, דה"נ בשוכח יאסור כן, אלא י"ל דלר"מ מהני לסמוך על שיתוף כמ"ד דפי' בטעמא דר"מ דבעי תרתי שמא ילך לחצר שכבר נשתתפו בה, והוא רואה אותן שלא מערבין ולא משתתפין, ואף הוא לא מערב ולא משתתף אבל בשוכח לא חייש' להכי, דרואה את העירוב של אחרים.

מקום הנחת העירוב והשיתוף, עירוב בחצר ושיתוף מבוי, ואם רצו להשתתף בפת של עירובי חצירות אין משתתפין דהוי עירוב הבתים ואם יניחו באורי המבוי לא יחיי' לע"ח, ואם רצו לערב בפת שנשתתפו במבוי הוי עירוב ע"י שמכניסין לבית, וכדנתיא דלר"מ בעי תרתין, ולחכמים מהני השיתוף למבוי ולחצרות ולא העירוב לשיתוף והיינו כשעירבו כל חצר לעצמה, אבל אם עירבו כולם מהני.

כמה חצירות יהיו מבוי, לרב שמואל אין פחות מב' מבוי, ואמרו אפי' חצר מבוי אחד וחצר מכאן, **ובשם ר' יוחנן** אפי' חצר מכאן ובית מכאן או בית מכאן וחנות מכאן, **ולר' נחמן ב"ר** אין מבוי פחות מב' חצירות ואין חצר פחות מב' בתים.

מבוי שאורכו ורוחבו שוין, אינו ניתר בלחי' וקורה אלא בפסין כחצר, ואמר רב דאורכו יתר על רחבו כל שהוא הוי מבוי, ואמרו דחצירות דא"י מרובעות הן ולכן כל שאינו מרובע ממש מקרי מבוי.

הפרשי שקלו ומת פי' של מחצית השקל יפלו הדמים לנדבה, **מותר ששיתית האהיה פת כה"ג** שמקריב כל יום ויום ואינו מצרף למחר, **לר' יוחנן** יולכים לים המלח דאי"א לצרפן עם של יום אחר, **ולר"א** יפלו הדמים לנדבה דכל ק"ק מותרין נדבה.

להערות והארות וקבלת הגליון, ניתן לפנות במייל:
lishne.klile@gmail.com

כמו"ב ניתן לקבל את הגליון בנקודות ההפצה ובמייל של 'מכון תמצית הש"ס':
7692282@gmail.com